

Boqiy fikr

Har bir millatning
dunyoda borlig'ini
ko'rsatadurgan oyinayi
hayoti til va adabiyotidur.
Milliy tilni yo'qotmak
millatning ruhini
yo'qotmakdur.

Abdulla AVLONIY

Kuch – bilim va tafakkurda

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT

XALQ ZIYOLILARI GAZETASI

мурад

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2017-yil 21-oktabr, shanba № 84 (9045)

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ СОҲАСИДА ЗАМОНАВИЙ ТИЗИМ ЯРАТИЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигидаги 19 октябрь куни мактабгача таълим тизимини тубдан такомиллаштириши масалаларига багишланган ийғилиш ўтказилди.

Унда Ўзбекистон Республикаси Баш вазири, Президентнинг давлат маслаҳатчилари, тегишли вазирилар ва идоралар раҳбарлари иштирек этид.

Мамлакатимизда миллий генофондни мустаҳкамлаш, ёш авлодни етук кадрлар этиб тарбиялаш масалаларига доимий эътибор қартиб келинмоқда. 2017 йил 16 август куни бўйиб ўтган ийғилишда таълим тизимини ривоҷлантиришнинг кўплаб ўйналишлари белгилаб берилди. Хусусан, мактабгача таълим тизимини таркиби жихатдан тубдан ислоҳ килиш; мазкур муассасаларга болаларни тўла қамраб олиш бўйича мухим вазифалар кўйилган эди.

Президентимизнинг жорий йил 30 сентябрдаги "Мактабгача таълим тизими бошқарувини тубдан такомиллаштириши чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони хамда "Ўзбекистон Республикаси Мактабгача таълим вазирлиги фаолиятини таш-

кил этиш тўғрисида"ги қарорига мувоғик бу соҳада янги тизим яратилди.

Янги вазирилар олдига мактабгача таълим соҳасида ягона давлат сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш, мактабгача таълим муассасалари давлат ва но давлат тармолини кенгайтириш ва маддий-техник базасини мустаҳкамлаш, уларни малакали педагог кадрлар билан таъминлаш, мактабгача таълим муассасаларига болаларни ошараб олишни кескин ошириш, таълим-тарбия жараёнларига замонавий таълим дастурлари ва технологияларини татбик этиш орқали болаларни ҳар томонлама интеллектуал, маънавий-естетик, жисмоний ривоҷлантириш ҳамда уларни мактабга тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш вазифалари кўйилди.

Ийғилишда шу борада амалга оширилаётган ишлар мухокама қилинди. Йаётимизда шу борада амалга оширилаётган ишлар мухокама қилинди.

Хаётимизда ҳал қилувчи

аҳамиятга эга бўлган таълим-тарбия тизими ҳакида гапиргандা, Абдула Авлоний бобомизнинг доно фикрларини тақорор ва тақорор айтишга тўғри келади: таълим-тарбия – биз учун ҳаёт-мамот масаласидир, деди Президентимиз. Қайси соҳани олмайлик, биз замонига етук кадрларни тарбиялашасдан туриб бирон-бир ўзгаришга, фаровон ҳаётга эриша олмаймиз. Бундай кадрларни, миллатнинг соғлом генофондини тайёрлаш, аввало, мактабгача таълим тизимидан бошланади.

Мактабгача таълим тизими узлуксиз таълимнинг бирлашми, энг асосий бўйин ҳисобланади. Мутахассис ва педагогларнинг илмий хуносаларига кўра, инсон ўз умри давомида оладиган барча ахборот ва маълумотнинг 70 фойзини 5 ёшгача бўлган даврда олади. Ана шу дастурларни ўзи болаларимизнинг етук ва баркамол шахс бўйиб вояга етишида боғча тарбияси қанчалик катта аҳамиятга эга эканини яққол кўрсатиб турибди.

(Давоми 2-бетда.)

21-oktabr – «Davlat tili haqida»gi qonun qabul qilingan kun

Миллат руҳи, ғурури ва тафаккури она тилида аксини топади

Тил ўзаро мумомала, алоқа воситаси, тафаккур қурорли. Дунё ҳалқлари учун ўз она тили бебаҳо қадрият, миллат ғурури. Тил миллатнинг онги ва хотираси, руҳи-яти, маънавий-маданий қиёфаси, миллий қадриятлари, ўтмиши, ташки оламга муносабатининг ийнокоси ҳамдир. Тилнинг миллат, давлат, жамият тараққиётидаги ўрни жуда мухим, ўта зарурий ва долзарб. Зоро, бу тушунчалар ўзаро диалектик боғлиқ ва алоқадор. Миллат, давлат, жамият тараққий қилас экан, унинг она тилига бўлган эътибори ва меҳри кучая боради. Ижтимоий ҳаётдаги тараққиёт тилдаги тараққиётни белгилаб беради.

ЎзА мухабири Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ректори, филология фанлари доктори, профессор Шуҳрат СИРОЖИДДИНОВ билан ушбу мавзуда сұхбатлашди.

– Хар бир ҳалқ тилининг ривожланыш тарихи ижтимоий ҳаёти, турмуш тарзи ва дунёқарашига боғлиқ кечади. Ўзбек тили ўзининг ривожланыш тарихида бир қанча босқичларни босиб ўтди. Аждодларимизнинг улкан аклий салоҳити билан яратилган асарлар, уларда ифодаланган пурхикмат фикрлар, таълими-тарбиявий қарашлар буғунги кундан ҳам ўз аҳамиятини йўқотган эмас, — деди Ш. Сирожиддинов. — Замон шиддат билан ўзгармоқда. Ҳаётимизга ҳар куни кўплаб янгиликлар кириб келмоқда. Турмуш тарзимиз, дунёқарашимиз, фикрлашимиз, юриштушимиз, кийиншишимиз, мумомала-муносабатларимизда замонга мослашиш, унга ҳамнафасликда яшаш яққол кўзга ташланмоқда. Ҳар бир соҳада эврилиш, туб ислоҳотлар жараёни жадал кечмокда. Касб-корлар, мутахассислар такомиллашмоқда.

(Давоми 5-бетда.)

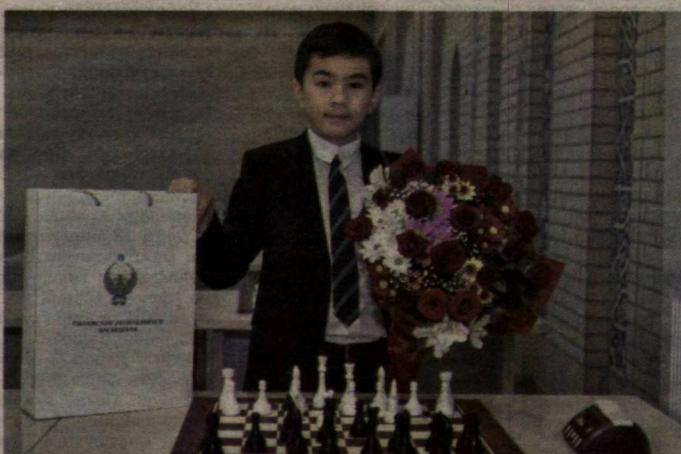
«Ўзбекистон янги марраларни кўзламоқда»

Америка Кўшима Штатларининг ойига 4,2 миллионлик аудиторияга зга «Real Clear World» нашрида шундай сарлавҳали мақола эълон қилинди. Унинг муалифи – нашр шарҳловчиси ва «Corsair LLC» консалтинг компаниясининг бошқарувчи директори Жеймс Дурсо.

Мақолада қайд этилишича, 2016 йилнинг 4 декабридан, яъни Шавкат Мирзиёев мамлакат Президенти этиб сайланган кундан бошлаб Ўзбекистон ўз тараққиётida янги босқичга қадам кўйди. Бунгача 13 йил давомида Баш вазир лавозимида фаолият юритган янги Президент кўшни мамлакатлар билан чегара ва сув ресурслари билан боғлиқ баҳсли ҳолатларга ечим топиш, миллий валюта конвертациясини таъминлаш, инсон хукукларига риоя этиш, Фарб оммавий ахборот востилари ва нохукмат ташкилотлари билан ҳамкорликни ўйла гўйиш каби масалаларни ҳал қилишга фаол киришди. Ўзбекистон раҳбари кўшни мамлакатлар, узоқ ва яхин хориж давлатлари, жумладан, Россия, Хитой, АҚШ, Европа Иттифоқи ва бошқа давлатлар билан ҳамкорники жадал кенгайтироқмада.

Экспертнинг фикрича, Ўзбекистонда рўй берган мухим ички ўзга-

Ёш ҳалқаро шахмат устаси Жавоҳир Синдоровга Президентимиз совғаси топширилди

Шахмат бўйича жаҳон ва Осиё чемпионатлари голиби, ҳалқаро шахмат устаси Жавоҳир Синдоровга Президентимиз совғаси топширилди.

Шу муносабат билан Шахмат бўйича республика ихтисослаштирилган болалар-ўсмилар спорт мактабида бўйиб ўтган тадбирда Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт давлат кўмитаси раиси Р. Курбонов ва бошқалар мамлакатимизда спортни, жумладан, болалар спортини ривоҷлантириш, ўшиб келаётган ўш авлодни ҳар томонлама соғлом ва баркамол инсон-

(Давоми 4-бетда.)

2017-yil 21-oktabr, № 84 (9045)

"Хар ким билм олиш ҳуқуқи ҳақига эга.

Бепул умумий таълим олиши давлат томонидан кафолатланади.

Мактаб ишлари давлат назоратидадир.

(Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, 41-модда).

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Конунчиллик палатаси нинг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари кўмитаси ҳамда вояга етмаганилар бўйича идораларро расмий комиссия билан ҳамкорликда "Таълим олиш ҳуқуқини кафолатлаш механизмиларини такомиллаштириш" мавзууда ташкил этилган давра сұхбатида таълим олишнинг ҳуқуқий кафолатларига оид долзарб масалалар муҳокама қилинди.

Унда қатор вазирик ва идоралар, жамоат ташкиллари вакиллари, вояга етмаганилар билан ишлаш комиссияси аъзолари, таълим мусассасалари раҳбарлари ҳамда оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди.

Таълим олиш ҳуқуқи кафолатланади

Давлатимиз раҳбарининг бевосита ташаббуси билан умумий ўрта таълим соҳасида 11 йиллик таълим тизими жорий этилди. Касбхунар таълими тизимири ривожлантиришининг янги механизмилари ишлаб чиқлаётir. Ихтисослаштирилган мактаб-интернатлар ташкил этилмоқда. Шунингдек, таълимда давлат сектори билан бир қаторда хусусий секторнинг ривожланиши учун шарт-шароитларнинг яратилётганлиги ёш авлоднинг пухта ва сифатли билим олиши юйидаги энг тўғри қарор бўлгани алоҳида таъкидланди.

Бу эса, ўз навбатида, фуқароларнинг таълим олишга бўлган конституцияйи ҳуқуқларини янада қенгай-

тиради. Зоро, Боз қомусимизда ҳар кимнинг билм олиш ҳуқуқига эга эканлиги, бепул умумий таълим олиши давлат томонидан кафолатланганни белгилаб кўйилган. Унга кўра, ёшларнинг таълим олиши кафолатлари Оила кодекси, "Таълим тўғрисида" ги, "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида" ги Конунчилларда ҳам мустаҳкамлаб кўйилган.

чани ташвишга солмокда, — дейди Олий Мажлис Конунчиллик палатаси депутати Одинахон Жамолиддинов. — Биргина Андижон вилоятидаги таълим мусассасаларининг холати ўрганилганда 500 дан ортик ўкувчи умуман дарсларга катнашмаётгани аниқланди. Шу

ликка тортилган. Вояга етмаганиларнинг назоратисиз ва қаровсиз қолишлари натижасида эса, уларнинг 32 минг 968 нафари томонидан маъмур ҳуқуқбузарлик, 6 минг 850 нафари томонидан жиоян содир этилишига йўл кўйилган.

Ўтказилаётган профилактик чора-тадбирлар ҳамда жавобгарлика тортishi бўйича кўрилаётган чора-лар ўзининг кутилган натижасини бермаётгандиги таъкидланди.

Вояга етмаганилар ўртасида назоратисизлик ва ҳуқуқбузарлик профилактикасини таъминлаш, ота-оналарнинг фарзандлари олдидаги маҳбүрятларини янада оширишда парламент ва жамоатчилик назоратини кучайтириш, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларининг ролини ошириш юзасидан фикр-мулоҳазалар билдирилди. Тадбирда айрим конун ҳуҷжатларига ўзгариши ва қўшимчаларни киритиш юзасидан таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилди.

Нурилло НАСРИЕВ,
ЎзА мухбири

Қишига тайёргарлик нега кечикмоқда?

Кузнинг ўртасида ҳаво ҳароратининг пасайб кетиши барчамизни сергаклантириб, куз-қиши мавсумига ким қандай тайёргарлик кўрганини синондан ўтказиб олди. Қаерда ҳозирлик якунига етмаган ёки бу ишга эътиборсизлик билан қаралган бўлса, мутасаддиларнинг "пайтавасига қурт тушди".

Халқимизда "киш фамини ёзда е" деган доно нақл бехиз айтилмаган. Буни Чуст туманинда ҳам таълими бўлими раҳбарлари ҳам яхши билади. Аммо билгян бошқа, уқдан бошқа. Тумандаги айрим таълим мусассасаларида куз-қиши мавсумига тайёргарлик ишлари ўз холига ташшал бўйилгани кишида шундай тасаввур ўйтади. Масалан, 37-мактабда қиши тарафдуди никоясига етмаган. Ўқув бинонини иситиш тизими, ўрнатилган кичик қозонлар юқори босим остида синондан ўтказилмаган. Аслида мактабга 52 тона кўмир ёқилиғиси ажратилган бўйса-да, амалда унинг 29 тоннаси келтирилган, холос. Колган 22 тона 870 кг брикет мусассасага етказиб берилмаган. Синфоналарни ёртиши тизимилини камчиликлар ҳам бартараф этилмаган, лампочкалар етишмайди. Айрим хоналарда кўйган электр чироқлари алмаштирилмаган. Мактаб спорт зали ёмғирил кунлардан анча азият чеккани шифт ва деворларда колган асоратлардан ҳам маълум. Лекин чакки ўтдиган том таъмилланмаган.

Мактаб ховлисига ўрнатилган паст кучланиши трансформатор кутисининг эшиклири йўқ, электр тақсималгич шкаф ҳам очи ҳолда. Бу эса ёғин сочини кунларда фавкулодда ходисаларни келтириб чиқарни мумкин. Дераза ойналарининг бутлиги, плёнка билан тўслиши хонада ҳарорат мўтадиллигини таъминланади. Лекин плёнка, скотч, пахта ва рейка каби зарур виситалар захираси яратилмаган. Мусассасада куз-қиши мавсумига тайёргарлик кўриш бўйича чора-тадбирлар режаси билан танишилганнинг имкони бўлмади. Чунки мактаб ди-

ректори Дилшод Рискулов туман ҳокимигига йигилишга кетган экан.

Хоналарнинг мавсумига тайёр эмаслиги ўқувчиларнинг давоматига ҳам салбий таъсир кўрсатади. Синф журналлари вактида тўлдирилмаган. 9 октябрь — ҳафтанинг биринчи кунидан 7-“А” синфда 6, 7-“Б” синфда 7, 9-“А” синфда 11 нафар, 9-“Б” синфда 4 ва 10-синфда 11 нафар ўқувчи дарсларда иштирок этилган аниқланди.

Чуст шахридаги 4-мактабда ҳам қиши-қирволи кунларга тайёргарлик ишлари ўлда-жуда. 10 та кичик иситиш печидан 2 таси яроқиз. Колганларни ҳам қаровдан ўтказилмаган ба синалмаган. Кўмир захираси яратилмаган. Режадаги 35 тона ўрнига 26 тона 434 кг. кўмир олинган, холос. Синфоналарда ёртиш чироқлари етишмайди, базъиларида умуман йўк.

Мактаб директори Алишер Бегматовнинг изоҳиҳи, кичик иситиш печларини юқори кучланишиларига алмаштириш, мактаб ташки таъсирни ҳожатхонасини таъмириш учун зарур маблаг сўраб, Чуст тумани молия бўлимига бир неча бўзма мурожаатлар жавобсиз колган. Туман молия бўлими ходими Ибратали Тўхтасиновдан бу саволга тайинли жавоб ололмадик. Мурожаатлар ёзилган хатларни қабул килиб олган ходимининг имоси, санааси бор, лекин молия бўлимида қайд этилмаган.

Hozirlik – huzurlik

— 2016 йил 24 декабрдаги 169-, жорий йилнинг 12 январидаги 168-, 16 майдаги 125-, 24 юнадаги 145-ва 147-сонли мурожаат хатларимизга ҳеч қандай жавоб қайтарилилди, — дейди мактаб директори Алишер Бегматов. — Иситиш тизими талабга жавоб бермайди. Қиши кунлари ҳарорат тушиб кетса, ўқувчilar давомати пасайди, турли юқумли касалликлар тарқалади. Бунинг устига қиши кунлари электр энергиясидаги узилишлар таълим жараёнида АКТни кўллашга халақит бермокда.

Туманинг Варзик қишлоғидаги 19-ИДУМИда ҳам куз-қиши мавсумига тайёргарлик ишлари ўлда-жуда. 10 та кичик иситиш печидан 2 таси яроқиз. Колганларни ҳам қаровдан ўтказилмаган ба синалмаган. Кўмир захираси яратилмаган. Режадаги 35 тона ўрнига 26 тона 434 кг. кўмир олинган, холос. Синфоналарда ёртиш чироқлари етишмайди, базъиларида умуман йўк.

Мактаб-интернат директори Низомjon Жўраевнинг таъкидлашича, бу ерда замонавий ёткоҳонага эҳтиёж бор.

— Бу ҳақда вилоят ҳалқ таълими бўлими кунларнинг мурожаат кўлланмади. Келгуси йилги курилиш ишлари рејасига кириш учун таъкид тайёрланган, — дейди Низомjon Жўраев. — Очиги, бизга ўқувчilar ёткоҳонаси учун ўқитувчilar хонаси ва ошхона учун янги мебель жуда зарур. Буюртма берилган. Яқин кунларда бу масалаларни топлишига умид киляпмиз.

Чуст туманинни ҳалқ таълими бўлими раҳбарлари муммият ва камчиликлардан ҳам бўлимида деган савол билан

улрага юзландик. Мутасаддилар вилоят ҳалқ таълими бўлими кунларнинг янги ўкув йили, куз-қиши мавсумига тайёргарлик кўриши тўғрисидаги бўйруни фақаттинг ижро учун қабул килиш билан чекланган кўринади. Июнь-август (сентябрда ҳам) ойларидаги мазкур масалалар бўйича 3 марта йигилиш ўтказилган. Йигилишлар баённомаси ва қабул килинган қарорлар матни билан танишиб, ажабтовор ҳолатга гуво бўлдик. Ҳалқ таълими бўлими томонидан шу йилнинг 11 июнида ўтказилган йигилишда куз-қиши мавсумига тайёргарлик нигини бориши мусассасалар мисолида таҳлил этилган ва тегиши қарор қабул килинган. 11 августда ўтказилган иккинчи йигилиш баённомаси ва қарорида ҳам, санани ҳисобга олмаганди, худди шу тақорорланган — биринчи йигилишда ёзилган баённома ҳамда қарор матнидаги биронта ҳам ҳарф ўзгартмай тақороран буйруқ чиқарилган. Ҳатто уни назорат килювчи мутасадди — ҳалқ таълими бўлими мудирининг ўринбосари Д.Асроловнинг исм-фамилияси ҳам ўзгартмagan. Бу бир хиллик сабаби сурʼаландада Д.Асролов 11 июннага йигилишда қатнашмаганини, чунки бу вақтда туман ҳалқ таълими бўлими мудирининг ўринбосари лавозимига тайинланмаганини билдириди. Ўринбосар август ойидаги иш фаолиятини бошлаган бўлса, унинг исм-фамилияси июн ойидаги бўлган йигилиш баённи ва қарорида нега кўрсатилиган тажжубланарли...

Кўринидур турганидек, тумандаги айрим таълим мусассасаларида мавсумига тайёргарлик қониқарсиз ахволда. Туман бўйича қаттиқ ёқилғи — кўмир ва брикет жамғариси кечикмокда. Чуст туманинни ҳалқ таълими бўлими мутахассиси Муроджон Шариповнинг изоҳиҳи, каттиқ ёқилғи кунларни ҳам кисми брикет жолида мусассасаларга етказилади. Аммо таъминот негадир тўхтаб турибди. Бу ёқда эса қиши эшик қоқмоқда.

Фанишер АКБАРОВ,
"Ma'rifat" мухбири

Ёш халқаро шахмат устаси Жавоҳир Синдоровга Президентимиз совфаси топширилди

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Давлатимиз раҳбарининг шу йил 3 июндан «Хисмоний тарбия ва оммий спортни янада ривоҷлантириши чора-тадбирлари тўғрисида»ги, 10 августида «Нуғузли халқаро спорту мусобақаларида юксак натижаларга эришган Ўзбекистон спорчиларини жамоат ва спорт ишларига кенг жалб этиш ҳамда спорчиларни уларнинг тренерларини рабблантариши тўғрисида»ги қарорлари соҳа ривожида муҳим дастурларни бўлмоқда.

Бугун юртимиз спорчилари нуғузли спорт анжуманларida — жаҳон ва китъя чемпионатлари, Олимпия ва Осиё ўйинларида юкори натижаларга эришиб, Ватанимиз доврунни бутун дунёга тараннум этмоқда.

Буни ёш шахматчимиз Жавоҳир Синдоров мисолида ҳам кўриш мумкин. Тўрт ярим ёшидан шахмат билан мун-

тазам шуғулланиб келаётган Жавоҳиринг эришган ютуқларига жаҳоннинг етакчи шахматчилари ҳам ҳавас килали. У 2012 йил Хиндиондо мактаб ўқувчилари ўртасида ўтказилган Осиё чемпионатида олтин ва кумуш медалларга сазовор бўлди. 2013 йил Эронда шахмат бўйича 18 ёшгача ўғил-қизлар ўртасида ўтказилган Осиё чемпионатида кумуш медални кўлга киритди.

2014 йил Грециядаги мактаб ўқувчилари ўртасида шахматнинг рапид ва билии йўналишилари бўйича ўтказилган жаҳон чемпионатида Жавоҳир Синдоров бирйўла иккита олтин медални кўлга киритди. Бразилиядаги мактаб ўқувчилари ўртасида ўтказилган шахмат бўйича жаҳон чемпионатида ҳам олтин медалга сазовор бўлди. 2015 йил Таиланднинг Паттайя шаҳрида шахмат бўйича мактаб ўқувчилари ўртасидаги жаҳон чемпионатида яна шоҳсуннинг ёнг юкори погонасига кўтарили.

Ийл Россияядаги ўтказилган мактаб ўқувчилари ўртасидаги жаҳон чемпионатида кумуш медаль билан тақдирланди.

2017 йилги спорт мавсуми ҳам шахматчимиз учун муваффақиятли бўлмоқда. Жавоҳир апрель ойидаги пойтахтизмизда шахмат бўйича 8—18 ёшгача ўғил-қизлар ўртасида ўтказилган Осиё чемпионатида иккита олтин медални кўлга киритди.

— Жавоҳир жуда тиришқон ва меҳнаткаш шахматчи, — дейди Жавоҳир Синдоров. — Халқаро майдонда эришаётган галабаларимиз мамлакатимизда ёшлар учун яратилётган кенг имкониятлар, ёшларни ҳар томонлама кўллаб-куватлашга қаратилётган ўтибор туфайлидир. Президентимизнинг совасига мени янада юксак маралар сари руҳлантиради, келажакда халқаро гроссмейстер талабини бажаришимда яқин кўмакодомин бўлади.

Байрам АЙТМОРОДОВ,
ЎЗА мухабири

халқаро шахмат устаси унвони берилгани эълон килинди.

Жаҳон ва Осиё чемпионати голиби, халқаро шахмат устаси Жавоҳир Синдоров Президентимизни Шавкат Мирзиёев томонидан энг сўнгги русумдаги замонавий ноутбук (Macbook) билан тақдирланди.

— Президентимизнинг биз ёшларга кўрсаталётган улкан ўтибор ва фамхўлигидан миннатдоримиз, — дейди Жавоҳир Синдоров. — Халқаро майдонда эришаётган галабаларимиз мамлакатимизда ёшлар учун яратилётган кенг имкониятлар, ёшларни ҳар томонлама кўллаб-куватлашга қаратилётган ўтибор туфайлидир. Президентимизнинг совасига мени янада юксак маралар сари руҳлантиради, келажакда халқаро гроссмейстер талабини бажаришимда яқин кўмакодомин бўлади.

Икки эллинг суюкли адиби

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий универсitetida «Чингиз Айтматов ва Ўзбекистон доммий экспозицияси ташкил этилди. Унинг очилишига бағишланган тадбирда Киргизiston Республикасининг юртимиздаги элчинонаси, катор жамоат ташкилотлари вакиллари, адабиётшунос олимлар, шоир ва ёзувчилар, профессор ўқитувчilar ҳамда талабалар иштирок этди.

Тадбирда сўз олган университет ректори А.Мараҳимов, Киргизistonning Ўзбекистондаги Фавқулодда муктор элчиси Д.Сиддиков, Ўзбекистон ёзувчilar уюмаси раисининг биринчи ўринбосари С.Сайид иштирокчилари ва бошқалар Чингиз Айтматов бетакор ишодан билан Ўзбекистон — Киргизiston халқлари ўртасидаги дўстлик ришталарини янада мустаҳкамлашга улкан хисса кўшган булоқ адаб эканни алоҳида ташкил этилди.

— Киргиз халқининг аточи адиби Чингиз Айтматовнинг бадий публицистик ва адабийтанқидий маколалари, роман ва киссаларининг мазмун-моҳияти дунёда тинчлик, инсоник меҳрумабатни саклаш, она заминни асрарга қаратилгани билан аҳамиятларидир, — дейди публи-

цист Сайди Умиров. — Адиб њаёти ва ижодига бағишланган экспозициянинг очилиши ўзбек халқининг буюк ёзувчига, у орқали қирғиз халқига юксак ишонч ва эхтиромининг намунасидир.

Бугун дунёнинг турил нукталарига яшайтган юздан ортиг миллат вакилларни ижодкор асрарини завъ билан ўқиб, дилрабо оҳангни, ажаб сехру тароватидан баҳраманд бўлмоқда. Адибнинг бадий публицистик асрарни, жумладан, 1958 йили ёзилган «Жамила» кисаси дунёнинг олтмишга яқин тиллари катори ўзбекча ҳам маҳорат билан таржими кўлинган. Шунингдек, Чингиз Айтматовнинг «Биринчи муаллим», «Юзма-юз», «Сарвижмат дилбарим», «Бўтакўз», «Момо ер», «Сомон ўйли», «Альвидо, Гуларси», «Ок кема», «Денгиз ёқалаб чоپалётган олар», «Асрар татигуллик кун», «Кўймат» каби асрарини ўзбек китобхонлари севиб мутола қиласди.

Кўргазмада Чингиз Айтматовнинг дурдона асрарли, адиб ќаҳидати охторалар, маколаларини электрон нусхалари, ёзувчининг ѩеъти ва ижоди акс этган фотосуратлар жой олган бўлиб, бу улуг ёзувчи сиймосини кўз олдимишда гавдалантиришга хизмат қиласди.

Дилшод РЎЗИҚУЛОВ,
“Ma'rifat” мухабири

Болалар даврасида

Болага ўзи мутола қилиб чиқсан асарнинг ёзилиши тарихи, яратилган образлар олами ҳамиша қизиқарли. Биринчи Президентимиз Ислом Каримов таъбири билан ўтказилган «Юрт болаларининг бобоси» — Ўзбекистон халқ ёзувчisи Ҳудойберди Тўхтабоев билан учрашиш, унинг сұхбатидан баҳраманд бўлиши ҳар бир ўқувчига оламолам завъ бағишлайди. Пойтахтизмизнинг Яккасолар туманидаги 319-умумtalым макtabida адиб билан ўтказилган учрашу китобхонларга аъло кайфият бағишилди.

Асрарлари тили содда, равон, халқчил ёзувчининг болалар даврасидаги мулокоти самимий руҳда кечди. Мазкур талим мусассаси ўқувчilarни адибнинг «Сарик девни миниб», «Беш болали йигитча» асрарларини мароқ билан ўқиб чиқсанлиги берадайтган саволларидан ҳам сезилиб турарди. Китоб-

хонларнинг яхшилик ва ёмонлик, эзгулини ва ёвзалик, орномий мусабиқалари ташкил этилди. Ҳалқ таълими тизимида шулкисиз мақсади оширишни жараёнларини ташкил этиши мақсадидаги ўтказилётган семинарда китобхонлик маданиятини ошириш мавзуси барчанинг диккат марказида бўлди.

ни Ҳошимжон китоб ўқимаганилиги, пухта билим эгалламаганилиги оқибатида кўп маротаба панд еган.

Ҳудойберди Тўхтабоев ўз мухлисларига асар образларини факат ижобий томонларини ўзлаштириш зарурлигини утириди. Үкиш, чуқур билим эгаллаш, кўпроқ китоб мутола қилиш ҳар бир ўқувчига тақдирли юзмаси мисоллар кептириди.

Адиб билан юзма-юз учрашув нафакат ўқувчilar, балки ўқитувчilarда ҳам катта таасусрот қолдири.

Асолат АХМАДҚУЛОВА,
“Ma'rifat” мухабири

Методист ўқитувчидан тавсиялар

«Ҳар бир инсонда кўёш мавжуд, факт лусун нур сочишига имкон беринг!». Файзусоф Суркотининг бу хикмати Юнусобод туманидаги 274-мактабда методист- ўқитувчilarнинг она тили ва адабиёт фанидан ўтказилган ўқув-амалий семинари учун шиор бўлди. Ҳалқ таълими тизимида узлуксиз мақсади оширишни жараёнларини ташкил этиши мақсадидаги ўтказилётган семинарда китобхонлик маданиятини ошириш мавзуси барчанинг диккат марказида бўлди.

Тадбир давомида 10-11-сinf ўқув режасидан жой олган асрарлари ўқувчilarга янада сармали етказилиши бародида амалий тақиғлар айтиди. Файзрафӯйжоев «Бобурнома»ни ўсмилар дунёсига олиб кириш зарурлигини таъкидлаган бўлса, Муаззам Иброхимова Жек Лондоннинг «Хайта муддаббат» ва Алфонсо Доденинг «Сўнгти сабоқ» асрарларини ўқувчilarга қандай тушунти-

риш кераклиги ҳақида тавсиялар билдири. 288-мактаб ўқитувчisi Гулноза Нурматова эса ўқувчilarда таянч ва фанги оид компетенцияларни шакллантиришида таълим технолоѓияларининг аҳамиятини ўтирилган «Иккি эшик ораси» романни ўтиш мисолида очиб берди. Ўқитувчilar ўтказидан намуниввий интерактив ўйинлар ташкил этилганда дарс жаҳаённида яқиндан кўмак беришига шубҳа йўқ. Айниска, Маҳмуда Валиевнинг ўқувчilarни китоб ўқишига кизиқтириши барасида тавсия кўллади. Улардан бири — шу мактабда тез-тез ўтказиб туриладиган «Ёзувчи дарслари» дигар.

Семинар яхинда ўқувчilar устоzlарига бадиий асрарлардан парчалар ва севимли шеърларидан намуналар айтишиди. Бу каби тадбирлар мактабларда она тили ва адабиёт дарсларининг аҳамияти ошишига ҳамда ўқувчilar орасида китобхонлик тарбиботининг янги погонага кўтарилишига замин яратади.

Суҳроб ЗИЁ

Konstitutsiyamiz – huquq va erkinligimiz kafolati

(Ta'lim muassasalarida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining
25 yilligiga bag'ishlangan tadbirlarni o'tkazish bo'yicha metodik tavsija)

Mamlakatimizdagagi tinchlik-osoysishitalikni mustahkamlash, xalqimiz qalbida ertangi kunga ishonchni kuchaytirishda Konstitutsiyamiz muhim o'r'in tutadi. Darhaqiqat, Bosh Qomusimiz erishgan yutuqlarimizning asosi va poydevoridir. Shu ma'noda Konstitutsiyamiz mazmun-mohiyatini kichik yoshdanoq farzandlarimiz oniga singdirish zarur. Bunda ta'lim muassasalarida tashkil etiladigan mashg'ulotlar, ochiq darslar va sanaga bag'ishlab o'tkaziladigan tadbirlarning ahamiyati katta.

Asosiy Qomusimiz qabul qilinaning 25 yilligini nishonlashga tayyorgarlik ko'rish va uni o'tkazishni tashkil etishda quydigallarga e'tibor qaratish tavsija etiladi:

2017-yil noyabr-dekabr oyalarida "Konstitutsiyamiz – huquq va erkinligimiz kafolati" shiori ostida quril etiladigan huquqiy, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar oyigli davomida olim, yozuvchi, ijodkor ziyoilari, huquqshunos va boshqa soha mutaxassislar ishtirotida uchrashuv va ochiq muloqotlar o'tkazish;

Boshlang'ich sinflarda "Konstitutsiyani o'rganamiz", "Baxtli bolaligim" rasmilar tanlovi, "Mening huquqlarim" mavzusida suhabatlari tashkil etish;

5-, 6-, 7-sinflarda "Men O'zbekiston fuqarosiman", "Konstitutsiya – baxtimiz poydevori" mavzularida bayonlar tanlovi, "Konstitutsiya mening nighominda", "Mening konstitutsiyam" mavzusida davra suhabatlari o'tkazish;

8-, 9-, 10-sinflarda "O'zbekiston kelajagi – barkamol avlod qo'lida", "Inson huquqlari – eng oly qadriyat", "Konstitutsiya va huquqiy madaniyat" insholar tanlovi, "Men O'zbekiston Respublikasi fuqarosiman", "Siz qonunni bilasizmi?", "Mustaqillik – mening taqdirimda", "Mustaqillik – huquq madamdir" mavzularida vitorinalar va ko'rlik-tanlovlari, "Korrupsiya qarshi birlgilikda kurashamiz", "Korrupsiya siz

kelajak sari", "Korrupsiya – taraqqiyot kushandas" mavzularida ijodiy ishlar tanlovini o'tkazish.

Shuningdek, maktab o'quvchilar o'tasida "Sog' tanda – sog'gom aq!" (boshlang'ich sinflarda "Quvnoq startlar"), "Sog'gom bola – yurt boyligi", "O'zbekiston kelajagi barkamol va sog'gom avlod qo'lida" (voleybol, futbol, basketbol) sport musobaqalarini tashkil etish mumkin.

Tashkiliy masalalar:

— ta'lim muassasalarini O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining mazmun-mohiyatini aks ettiruvchi tasviriy vositalari bilan bezatish;

— o'quvchilar tayyorlagan devoriy gazetalar, to'garaklarda bajarilgan ishlar hamda ular erishgan yutuqlar aks ettirilgan ko'rgazmalarini tashkil etish;

— sinf rahbarlari tomonidan Konstitutsiyaning hayotimizda tutgan o'rnni tushuntirish maqsadida otanolar, o'qituvchi va o'quvchilarining huquqiy savodxonligini oshirishga yo'naltirilgan targ'ibot-tashviqot ishlari tashkil etish;

— musiqa va san'atga iqtidori bo'lgan havaskor bolalar tomonidan

hududdagi mahalla aholisiga yaqin atrofdagi maktab o'quvchilariga uchun Konstitutsiya kuniga bag'ishlangan konsert dasturlarini tayyorlash;

— axborot-resurs markazlari va ta'lim muassasalarini kutubxonalarida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinaning 25 yilligiga bag'ishlab yuridik adabiyotlar ko'rgazmasini tashkil etish maqsadga etish mumkin.

Tantanali qism:

Ta'lim muassasasida tashkil etiladigan tadbirni muassasa rahbari ochib beradi. Uning ma'rurasidani quydagi ma'lumotlar o'r'in olsa, targ'ibot ishlari yanada takomillashtadi:

— mamlakatimiz ijtimoiy hayotida Konstitutsiyaning o'rni va ahamiyati;

— fuqarolari va davlat o'tasidagi munosabatlarni tartibga solishda Konstitutsiya asosiy mezon sifatida;

— ta'lim olish huquqining kafolatlanishi va uni amalga oshirish yo'lidiagi imkoniyatlar, erishilayotgan yutuqlar;

— 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlanтиrishing beshta ustuvor yo'naliishi bo'yicha Harakatlar

strategiyasining ikkinchi yo'naliishi "Qonun ustuvorligini ta'minlash va sudhuquq tizimini yanada isloh qilishning ustuvor yo'naliishlari" deb nomlanishi dan ko'ziangan maqsad va vazifalar.

Ta'lim muassasasi rahbari tadbirni ochiq deb e'l on qilgandan so'ng davlat madhiysi ijo etiladi. Xulqi namunalni, a'lochi hamda omrnayi tadbirlarda faol ishtirot etgan o'quvchilar, fidoyi o'qituvchilar rag'batlaniriladi.

Badiiy qism:

Boshlang'ich sinf o'quvchilar, badiiy havaskorlik, sport to'garagi a'zolarining ko'rgazmali chiqishlari namoyish etiladi. Takif etilgan mehnmonlar yig'ilganlarga o'z tabriklarini yo'llaydilar.

Tadbir dasturini tayyorlashda O'zbekiston xalq shoiri Iqbol Mirzoning Konstitutsiyasini moddalariga bag'ishlangan she'rleridan foydalanish mumkin.

Kununiy qism:

Davlatimiz tomonidan yoshiarga yaratilayotgan imkoniyatlardan unumi foydalanish va uni qadrash lozimligi uqtiriladi. Bunday g'amxo'rlikka o'quvchilar namunali xulqi va a'lo baholarga o'qishi orqali javob berishi haqida mahalla faollari, keksa otaxon-onaxonlar so'zlagani maqsadga muvofiq. Bunda yosh avlodga shaxsiy namuna ko'rsatgan holda Birinchi Prezidentim Islom Karimov ta'biri bilan aytganda, *har kuni, har soatda fidoyi bo'lish, o'zini tomchi va tomchi, zarrama-zarra buyuk maqsadlar sari charchamay, tolliqmay tinimsiz safarbar etib borish, bu fazilatni dolmiy, kundalik faoliyat mezoniga aylantirish – haqiqiy qahramonlik ekanligini tushuntirish zarur*. Zero, o'z huquq va majburiyatini bilgan, burchin tushunib yetgan yoshlarning buyuk davlat turishiga hissa qo'sha oladi.

Bayram tadbirlarini tayyorlashda ta'lim muassasalarini ushbu tafsialardan ijodiy yondashgan holda foydalanishi mumkin.

Respublika ta'lim markazi

нинг нуткӣ компетенцияси шакланади.

Навоийлик педагоглар ҳам филология фанларни ўқитишада муаммолар юзасидан ўз тақлиф ва тавсияларини тайёрламоқда.

Конимех тумани Шўркӯл фуқаролар йигини худудидаги 39-мактаб муаллимаси Салима Менглиева форумда қоракалпоқ тили ва адабиёти фанни таълимида ўзага келаётган муаммолар ва уларнинг ечимлари хакидаги фикрлари билан ўртоқлашмоқчи.

— Карийб йигирма беш йилдан бўён қоракалпоқ тили ва адабиёти фанидан дарс бераман, — дейди Салима Менглиева.

— Дарсларда қўллаб имловий хатолрага йўл кўяди. Педагог форумда шубъи муаммолар бартараф этиши бўйича тажрибалари билан ўртоқлашши ниятида.

— Давлат tilini ўқитишада матн билан ишлаш ўқувчilarini мантиқий фикrlashtirishga ўргатади, — дейди Дилафрўз Бобоҷонов. — Мультимедиа воситаларидан самаралийдаги мулокотини эркин мулокотини таъминлаиди. Мисол учун, Аскади Мухторнинг "9-palata" хикояси дарсларда киска берилган. Ўғил-қизларнинг саводхонлигини ошириш мақсадидаги хикояни тўлиқ, мутола килиши топшираман. Барча хикоянинг тўлиқ, вариантини ўқib чиқади. Кейинги машғулотда асар юзасидан баҳс-мунозара ўтказман. Бу орқали ўқувчilarini

Тил ва таълим муаммолари

Филология фанлари ўқитувчilari forumida muҳokama қилинади

Шу йил 7-8 ноябрь кунлари пойтахтимизда Халқ таълими вазirligini tomonidan filologiya fanlari ўқитuvchilari forumining "Til va taъlim muammolari: istiқboldagi va'zifalar" mavzusidagi respublika forumi ўtkaziladi. Maxsud taъlim-tarbiya tizimining barqa бўғланиларидаги filologiya fanlari, xususan, она tilini va adabiёт, ўзбек, қoraқалпоқ, қозоқ, қыргиз, тоғик, туркман, рус, инглиз, француз, немис tilini ўқитши sihatni va samaradorligini янада яхшилашидир. Aйни paytda жойларда forumiga tayёрgarlik shillari olib borilmoxda.

— Тошкент шахridan forumda ixtisoriy etishi учун таъziribali, "Йилнинг энг яхши fan ўқituvchisi" va fan jahonliishi boşqa tańlovlarida golib bўlgan, faoliyati tuman, shaxar, respublika mikkasiida ommalashtirilgan 10 naفار ўқituvchi, bir naفار metodist tanzilab olinidi, — дейди Тошкент шахар xalq taъlimi boş boşqarmasi metodika markazi direktori Maҳzuma Xamdamova. — Шўбъа йигилишларida adabiёт darslarida ўқituvchilari asar taъhiliiga ўргатiladi, ёзma sahodxonlikni rivojlanтиri, darslarini innovatsion

ёндашuv asosida tashkil etishi kabli mavzulardan mukhokama kiliplini kўzda tutilgan. Xalq taъlimi vazerliligi tasarrufidagi filologiya fanlariiga ixtisoslashtirilgan давлат umumtalim maktabining она tilini va adabiёт fanni ўқituvchisi Sharofat Toшmiraeva forumda "Tilimda badiy asar taъhiliining ўрni" mavzusida matruza qilmokchi.

— Adabiёт darslarida asar taъhiliiga alohiда urug' berasi yangi DTC talablariga kўra, ўқuvchida kompetenziyalari shakkalantirovchi etakchi vositadir. Darslikda ja-

хон adabiёtiidan sara asarlar berilgagan. Birok ўқuvchi taъhili жараёнida qiyinchiликka duek kelandi. Ushbu muammolarni bartaraf etishi maqсадida tashkil etish mumkin.

Forum oldidan

асар taъhiliiga oид takliflarim bilan ixtisoriy etmekchiman. Xususan, Chingiz Aytmatovning "Ok kema" kissasi, "Asgra tatiqulik kун" roman, Nodar Dumbadzeining "Xelpladс" hikояsinining badiy va tarbijaviy ahamiyatini ochib berisha asarlarlardagi ramzlar moxiyatini tushuntirish muhim ўрин tutadi. Forum ixtisoriy fikrlashtirishga asar sюjeti, elementlari, voqealar rivozki, ziddiyatlar, kulturminacion nukta va echimni tўrgi taъhili kiliш бўйичa soddha usulparni takdim etmekchiman.

Filologiya fanlari forumida Kizilzad va viloyati 12 naفار malakali pedagog katona shakllantiruvchi etakchi vositadir. Darslikda ja-

Жиззах шахridagi IDUMda taъlim rus tilida olib boriladigan sinif ўқuvchilariga davlat tilida sabok beradi. Muallimaniнg taъkida, russ sinifida taъsil olaётgan ўқuvchilar ўзбек tilida matn ўзишда kўplab imlovish xatolraga йўл кўяди. Pedagog forumda shubъi muammolarni bartaraf etishi bўйича tajribalari bilan ўrtoқlaشши ниятида.

— Davlat tilini ўқitishadada matn bilan iшлаш ўқuvchilarini mantiқiy fikrlashtirishga ўргатadi, — дейди Dilafrўz Bобоҷонов. — Mультимедиа воситаларидан самаралийдаги мулокотини эркин мулокотини таъминлаиди. Misol учун, Asqad Muxторнинг "9-palata" хикояси дарslarda kisqa berilgan. Ўғил-қизларнинг саводхонligini oшириш мақсадidagi хикояning тўлиқ, mutołla kilişli tопшираман. Barча хикояning тўлиқ, variyantini ўқib chiqadi. Keyinligi maşғulotda asar юzasiдан baҳs-munozara ўtказman. Bu orqali ўқuvchilarini

Gulzor ORIFJONOVA,
Abdusattor CODIKOV,
Oibuvbi OCHLOVA,
"Ma'rifat" mukhbirlari

Ташаббускорлик, файрат ва шижаат

ёшлар етакчиларининг ҳаёт шиорига айлансин

Гулноз Жаримбетова,
Нукус шаҳридаги
17-мактабнинг
ёшлар етакчиси:

— Ёшлар етакчиси — ёшларни дадилликка, фаолликка, ташаббускорликка ундейдиган, уларни эзгу мақсадлар сари дадил одим ташлашга ўргатдиган, чина кам лидер бўлиши керак! Ораларингда шундай ўтиорак ёшлар борми? дейишганда, катта ишонч ва файрат билан "Мен!" дега отилиб чиққанимиз сезмай қолдим. Менда бу шижаат ва дадиллик мухтарам Президентимизнинг ёшлар билан ўтказган мулоқотидан сўнг пайдо бўлди.

Ёшларда тил ўрганишга иштиёқ катта. Шу боис, мактабда рус тили ва инглиз тили тўғарагини очдик. Рус тили ўқитувчиси Гулмира Каражанова хамда инглиз тили ўқитувчиси Сайёра Пирярова доимий маслаҳатгўйимиз.

Халқ таълими вазирлиги томонидан ташкил этилган семинар-тренинг касбий маҳоратимизни ошириш, ҳамкасларимиз билан фикр алмашиш, таъкидларимизни ўртоқлашиш имконини яратди. Ўз касбining етук мутахассислари ўқувчи қобилиятини қандай аниқлаш ва ривожланириш бўйича зарурий маълумотлар бериши. Гавҳар Сагдуллаеванинг ўсмир қизлар билим ва кўнгликаси мустаҳкамлаш, улар учун "Баркамол қизлар клуби"ни ташкил этиш лойиҳаси маъқулланди.

Рисолат Мамажонова,
Фаронга шаҳридаги 13-мактабнинг
ёшлар етакчиси:

— Таълим муассасамизда иктидорли ўқувчилар кўп. Уларнинг қобилиятини юзага чиқариш, иктидорини намоён этиши учун барча ўқитувчи-мураббийлар мавжуд имкониятлардан фойдаланмоқда.

Ёшлар етакчиси, аввало, ҳулиқи қониқарсиз, ўқишига қизикмайдиган, тўполончи болалар билан тил топишиб, уларни тўғри йўлга солиши керак. "Кулоқсиз" ўқувчилар бизда ҳам бор. Мен уларни намуналилар сафига кўшиш учун норасмий равишда лидерликка сайдадим. Натижা қандай бўлди? Кўп ўтмай, улар яхши томонга ўзгарди, дарсларга қизиқири ортиб, ўрнак бўлиш даражасига етди.

Семинар-тренингда ҳавола этилган лойиҳалар етакчиларга муҳим кўлланма бўлди. Манзура Раҳматуллаеванинг вақт бошқаруви мақсадга эришиш, Нигора Оқилованинг ихтимоий тармоқлардан фойдаланиш бўйича тавсиялари биз учун янгилек. Глобаллашган даврда бу ўйналишларда малака ошириш ўз самарасини беради.

Озурбек Тоzbekов,
Жиззах шаҳридаги Ҳамид Олимжон ва
Зулфия номидаги она тили ва адабиёт фанларини
чукурлаштириб ўқитишига ихтиосослаштирилган
мактаб-интернатнинг ёшлар етакчиси:

— Давлатимиз раҳбари жорий йил 27 апрель куни вилоятимизга ташриф буюриб, ҳалқимизнинг атоқли намояндалари Ҳамид Олимжон ва Зулфия номи билан аталувчи мактаб-интернатни ташкил этиш тақлифини билдирган эди. Вазирлар Мажхамасининг тегисли қарорига кўра, беш ой мобайнида янгидан барпо этилган мактаб-интернат адабиётга иштиёқманд ўқувчилар учун ажойиб тухфа бўлди.

Ижодкорнинг гўзл табиати кўйинда илҳоми жўшади. Таълим муассасамизда ландшафт дизайни асосида сўлим боғ барпо этидик. Бу маскан ёш ижодкорлар учун илҳом манбаи. Замонавий 100 ўринни ётоқона, ошхона, фаоллар зали ўқувчилар иختиёрида. 120 нафар ўқувчининг қизиқиш ва интилишини кўллаб-куватлаб рўёбга чиқаришда мақтаб директори Сардор Расулов 20 нафар педагогнинг тажриба ва малакасига суняниди.

Ёшлар етакчиларининг вазифаси жуда кўн экан. Семинар-тренингда лидерлик, тренерлик, нотиклик бўйича билимимизни мустаҳкамладик. Аудитория билан ишлаш, инновацион лойиҳалар яратиш, ўқувчини иходий ва танқидий фикрларга ўргатишда бўйикмаларга асосланамиз. Ўқувчи-ёшлар билан ишлаш психологияси, танқидий тафakkurni ривожланириш, вақтни бошқариш ва мақсадга эришиш, омма олдида нутқ сўзлаш, ўзига бўлгани ишончи ортириш мавзуларида ўргангандаримизни вилоятга қайтгач, ҳамкасларимиз билан ўртоқлашмоқчимиз.

Yoshlarga oid davlat siyosati – amalda

Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташабbusi билан ташкил этилган Ўзбекистон ёшлар иттифоқи том маънода фарзандларимизнинг орзустаскаларини рўёбга чиқардиган, уларга амалий ёрдам кўрсатадиган ва ташабbuslarini кўллаб-куватлайдиган ташкилотга айланмоқда.

Ташкилотning самарали фаолият юритиши, турили лойиҳаларни амалга оширишида таълим муассасаларида меҳнат қилаётган ёшлар етакчиларининг хизмати катта.

Уларнинг малақасини ошириш, таъкидли мутахассислар билан фикр алмашини таъминлаш мақсадида Халқ таълими вазирлиги Ўзбекистон ёшлар иттифоқи ва Тошкент шаҳридаги Халқаро Вестминстер университети билан ҳамкорликда ҳудудлардан сараланган энг фаол ёшлар етакчилари учун ҳафталик семинар-тренинг ташкил этиди. Фурсатдан фойдаланиб, иштирокчиларнинг фикр-мулоқазалари билан ўртоқлашадик.

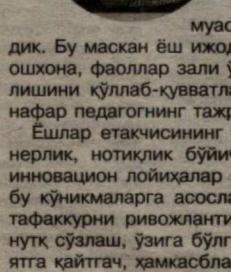
Мехроҳиддин Назаров,
Самарқанд шаҳридаги
21-мактабнинг ёшлар етакчиси:

— Бугун қайси идора ва муассасага борманг, ёшлар етакчисини учратасиз. Етакчига катта ишонч, масъулият юкландади. Таълим муассасамизда икки мингга яқин ўқувчи ўқииди. Иктидорли ўғил-қизларнинг қобилиятини тўғри йўнаптириб, искеъодидини ривожланиришимиз керак. Муассасамизда "Муваффакият мактаби"ни очдик. Етакчи ёшлар сафини кенгайтиряпмиз.

Ўқув-тренинг фаолиятимизни ривожлантиришда туб бурилиш ясайди. Миржалол Мирсобитов, Соадот Турсунова, Акобир Абдуллаев, Лазиз Адҳамов, Шероз Нарзуллаев, Гавҳар Сагдуллаева каби мутахассислар муваффакиятга эришиш сир-асорлари хусусида биз ёшларга кимматли билимлар бериши.

Бугун ёшлар хаётида қайта уйгониш, дунёга ўзгана нигоҳ билан бокиши, янги мэрралар сари инилиши даври. Президентимиз таъкидлаганидек, биз ёшлар бор кучимиз билан олга интилишимиз керак. Айниска, ёшлар етакчиси ўқувчиларга ҳар томонлама ибрат кўрсатиши лозим.

Муштарибегим Тешабоева,
Андижон туманидаги 36-ИДУМнинг
ёшлар етакчиси:

ДилшодFaufurov,
Урган шаҳридаги
14-мактабнинг ёшлар етакчиси:

— Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев "Ўзбекистон ёшлар иттифоқи том маънода мамлакатимиздаги барча ёшларнинг таъниши ва сунъичига айланниш лозим", деб алоҳида таъкидлади. Президентимизнинг ўюксак ишончини козониш учун биз ёшлар етакчилари бир ёқдан бош чиқариб, сиддиқидан ишлашимиз керак. Куч-ғайрат ва салоҳиятта эга бўлмасак, ҳаракат кимласак, ўз ўрнимизни бошка муносибномзода бўшатиб берганимиз маъқул.

Касбий салоҳиятимизни бойитиш, малакамизни ошириш ва фаолиятимизни ривожланириш учун имконият яратадиган Халқ таълими вазирлигидан миннатдормиз. Кўллаб дўстлар ортиридик, таъкидли мунтажаб. Навоийлик Ойбек Насимов, намангандлик Адига Абдуллаева, самарқандлик Гулноза Фуломова, норинлик Тоирбек Комилхонов каби тенгкурларим билан фикр алмашдим. Бир олам таассурот оғушидаман.

"Ma'rifat" мухбари
Хасан МУМИНОВ ёзиг олди.
Владимир ГРАНКИН олган суратлар.

2017-yil 21-oktabr, № 84 (9045)

Адиб! Аллома! Арбоб!

Шароф Рашидовнинг узоқ шиллук серкірра фаолигити давомида амалга ошириган хайрли шилларини санап чиққисига кўп фурсат кетади. Шу боис унинг аданбий фаолигитагаси имконимиз етганча тўхтамоқчимиз. Бизга бу борада атоқли ёзувчиликнинг Ҳазрат Алишер Навоийга бағишланган мақолосидаги кўйидаги сўзлари маёб вазифасини ўтайди: «Навоий шебрингитни таҳлақ қиласдан олдин шуни ҳам белгилаб олайликки, у ўз даврининг фарзанди эди. Чина кам шебрингитга, ҳақиқатга, ҳалқга, Ватанга садоқат билан хизмат қиласкан, Навоий ўзининг ҳақ эквалигига, адолатни ҳимоя қилаётганига шинонадекин уларни ҳаётебди жорий этишига келгандга, ярамас мухитинги қаршилигига учар, истироб ичидо ўртапарди». Бу сўзлар Шароф Рашидов ҳаётни ва ижодига ҳам тўла тааллуқни десак, айни ҳақиқатни таъкидлаган бўламиз.

Дархакиат, Шароф Рашидов мустабид түзүмнинг киличидан қон томиб турған, янын ўтган асрининг ўттизинчи иллардирда ҳалхимиз зәмёлилари қатагон қилинаётган даврда ижодини бошлади. Бу даврда күнгилдеги гапни айтиш билан бирга оч тимсохининг озигизаш бош сукмаслик, қип-кизил чўққа парвонадай ўзни урмаслиғи ҳам мухим эди. Навоийнинг муhibи бўлган зилярдай ёш ижодкор Ҳазратнинг хаёти ва ижодидан ибрат олди: "Инсониятнинг барча буюк ақл эгалари сингари Навоий ҳам хеч қачон бащаирянтнинг келажигига ноумид қараган эмас. У доимо инсониятнинг келажигига ишонади. Шу ишонадунинг барча асарларида ёрқин аксо этди". Шароф Рашидов ҳам кўнглидаги гапларини юксак маҳорат билашерларида, публицистикасида, насприи асарларида ифода эта олди:

**Яшамоқ — саодат,
үлмоқ пушаймон,
Орзулар барг ёзар,
йүк дилда армон..**

Унинг маколаларидағы күйидаги сўзларга ётибօн беринг: "(Навоий) зул ва зўрвонли асосида курилган салтанатлар йўқ бўлиб кетишига ишоннарди", "(Гафур Улом) Шарқнинг бир кунмас бир кун келиб ахйир зулма истибдод исканжасидан озод бўлишига ишонганд", "Кудратли тўлкун" романидаги Ҳамад Содиковнинг терговчи га айтган гапларига дикъатингизни каратинг: "Дахшатли ўртоқ, сиз мўминнинг куялар заҳарли коркардтун ҳамешия мумкинлигини хисобга олсангиз бўларди". Бундай сўзларни ўша замонда халқини чин дилдан севган унинг ёрқин истиблолига ишонганд алибина ёзиши мумкин.

адиогина, ёзиши мүмкін.
Күпілдік аділар каби Шароф Рашидов ҳам ижодини шеър ёзишдан бошлады. Унинг дастлабки эзлөн килинган шेъларын халқынниги билан ажырлап тұрады: "Илхомимга берің зўр қанот, мамлакаттам гуллар тутажақ".
Калғады ишоншы вактнинг қадарын биліб, Ватанға хизмет қылғандагина мұстахсанады.

Хәётнинг бир куни асрларга тенг,
Мазмуни улугвор баҳтимиздек кенг..
Ватан ишқи билан урар юрагим,
Ватан ишқи билан улус тидагим.

Шоиринг "Дугоналар", "Алмам омон бўл", "Уялма" ("Богбон қизи") каби ўнлаб шеърлари Саодат Кубулова, Ботир Зокиров, Шерали Жўраев сингари санъаткорлар ижросида кўшикка айланниб, халқимиз қалибдан жой олди. Озарбайжонлик танакли хонанга Платон таржимага утирад экан, бутун кўч-куватини бошканинг асарига бағишилди, ўз ижодий вақтни шунга курбонилади. Вахлондай, таржимага кетасидан диган вақтнина ва чукаларни ўз асарлари рига бағишилаши мумкин эди. Ахир, бир ижодий Фидорковлик эмасми?!

Озардоиёнинлик Таникий хонада Гулла́т Булбул ўғли күйаганд "Иш кўйдим"-("Влюблется я") кўшиги эса шинавандалар танловига кура, "Кўшик-78" телевестифестиwalда дастурлиги киритилганди.

Хар доим шоирининг 1938 йилда ёзган "Нафра" шеърини ўқиганимда, унинг истебоди ва зосисидан хиратга тушаман. Чунки одамот бошига чек-чегарасиз кулфлатар соглан Иккинчи жаҳон уруши хали бошланмаганди. Лекин шоир бу шеърида Гитлер ва фашизмнинг жирхалсан башарасини фош килиб, инсониятни огохлика чорлашиболди.

Малумыг, утган асрнинг 70-80-ийларида ярим дунёни кийинтирган баҳордан халқимизни бокимандалида айланади авж олганди. Бундай сафсатачиларни Шароф Рашидовнинг жавоби катъи бўлди: "Узбек халқи улардан карада бўлбиль колёттани йўк". Шунингдек, "Туркестон халикни саводли кишилар учун 450 йил керад бўлади деб вахима кўлган калтабин буржуза олимларига асосларни жавоб қайтарганди. У дозларб масалаларга хеч кечиктирилмасдан публицистичек макалоларида жавоб беради.

Шароф Рашидовнинг биринчи й

Фашизм бу —
ад бошига битган бир бало.

Эл бошига биттан вир бало,
Фашизм бу –
талончилик, очлик ҳам вабо
Шеърнинг хуносаси аниқ:
Гитлер албат бу

**Гитлер албатын
тарихнинг қаҳрига учар.**
Фашистлар Германияси мамлекатын
худудига сообирип кирган 1941 йил 22-
июнь күни шоир ўзининг машхур "Та-
рихнинг қаҳрила қайрадим килин" шеъ-
риниң өзди ва халқымизни химоя килиш-
чили жаңгыра оттанды.

**Эй, Юрак, Ватан деб
элга қасам ич,
Тарихнинг қаҳрила**

қайрадим килич.
Урушда оғир ярадор бўлган Шароф Рашидов фронт ортига қайтарилди. Унинг газеталарда ишлана публицистикаси қанот ёзишига турткы бўлди: «Ўзувчининг юксак бури», «Юрак амри»; «Шоир, мутафаккир, инсонларвар» каби кенг қамровли мақолалари билдирилган. «Ўзувчи — инсон қалбининг инжерни», «Халқлар ўртасидаги дўстлик — бу хотимаси бўлмагдан китобдир», «Тибта тараққиёт ва маданият йўлидир» сингари фикрлари халк хикматларига ҳамо ҳанг янграйди. Бу мақолаларда қалам га олинган мавзу теран таҳлил килиниб, улардан барчага тушунарли хуолосалар чиқарилади: «Халқни бутун юракдан севмай турти асрларга татийди ган, одамларнинг ёдида узок замонлар яшайдиган асар яратиш бўлмайди». «Одам болалиси учун ҳува олиб яшаш қан

бўлган. Машхур авар шоири Расул Ҳамзатовни кўриш ва сұхбатлаши учун Махачкалагъа бориб турган. Республика мамилга ташриф буорган таникли ёзувчиларни расман қабул қилган. Болқор шоири Кайсийн Кулиевни қабул килиш маросимидан олинган суратни кўрганимда кўзларим яшинаб кетган. Шу билан бирга ёш истеъодли икодкорларни кўллаб-куватлаган. Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов, Ҳалима Ҳудойбердиева каби шоириларимиз адабиёт майдонида дадил қадамлар ташлашида Шароф Рашидовнинг хизматлари катта булаган.

"Хар бир миллый адабиёт ўзининг тили билангиғина эмас, қархоннолар характеридаги миллый ўзига хосликлар миллый маданият анъаналарининг оддамлар турмушы, табиат манзаралари ва ҳоказаларнинг алоҳида хусусиятлари билан ҳам ажрабли турасида ва ажрабли туриши керак". Шароф Рашидов ўзи белгилаган шу тамоилийга барча насрый асарларипа, шу жумладан, "Голиблар" романидан ҳам тўлиқ риош этган. Асардаги табиат тасвирига эътибор беринг: "Саҳар салқинида мудраган чумчомалар, лопалар, турил-тумачеклар ўзларига зеб бераби, табасум күлардилар". Дарҳол кўз ўнгингиздан Узбекистон бахорининг тонгти манзараси гавадланади.

зараси таъдаланади.

Ўзбек халқ мақоллари! Уларни халик яратган ва сайджаллаштирган. “Голиблар” асаридаги қаҳрамонлар халқ мақолларимиздан фойдаланган ҳолда сух-

батлашишининг ўзидан уларнинг ўзбек эканини ҳар қандай зехли ўйкувчи фахмайди. Бундан ташки, муаллиф китобхонлар ёдидаги мухрланиб қоладиган "Менинча, ишнинг кого қиндиғига олганлизилар", "Оғиз бўш колмасини деб эрталабдан катиқ увиттага ўҳшайди" каби ибораларни, "Тирашибокли тогни ағдарар, темир арконни ҳам узар", "Экин-тикин йиљ охиригача чўзиладиган ўзбек ёзининг бошланышидир". "Дунёнинг тўрт томони бор, уз томони ёпилса ҳам бир томони албатта очик бўлади" сингари халқимизга хос гапларни ўз ўйнида кўплаган.

ларни уз урнида кулашаган.

Асариниң баш қархамонлари — Ойкүз ва Олимжон, "Ойкүз фақат Олимжон борсагина урушда катта бурилил бўлбіл, немислар орқа-одилларига қарамай тиракайлаб қочадилар деб фараз қилип ва шунинг учун ҳам унинг тезкор фронтида боришини истаганинг айтмоқчи бўларди". Бу парчада Иккинчи жаҳон урушининг таҳлилини даври Ойизининг соддалиги, уятчангли, севгиллисига ишониши, халқларварлиги Олимжоннинг ўқтамлиги, мардлиги, ҳар ишга кодирлиги тасвирланган эмасмий. Вокеалар ривожи уларнинг шундай фазилатли инсонлар эканлигини тасдиқлайди.

Хар бир даврнинг ўз қаҳрамонлари бўлади. Замонавий билимлар билан куролланган Ойиз, ва Олимжон кишлодшлари ҳайтини фаровонлаштириш учун биргаликда меҳнат килидилар. Фаровонликнинг омили эса сув Улар булоқлар кўзини очиши, сув омбори куриши ишида фидойлилар кўрсатадилар. Бу янги экин майдонлари очишига замон яратади.

"Голіблар" нинг давоми бўлган "Бўрондан кучи" асарида ҳам юқори саналган фазилатлар янада ёркни бўёкларда берилади. Асаддаги бугунгич кун нафас узурифи турган кўнгидаги гапларга эътибор беринг: "Қабуғла келгандарни күнт ва чидам билан эшишиц, улар кўйган масалани ҳал этиш Ойзик учун темир конун, тантанали қасам эди", "Тажриба ҳам керагу, аммо ҳали истагини биладиган, ҳалқ овозини эшиздигандан юрак ҳам зарур", "Яратиш жараёни қанча мушкул бўлса, яратилган маҳсулот шунчак ноёб ва шунчак кадрлар бўлади". Кенг камровли бўлар асарлар адаб давлат иши билан банд бўлган, ҳалқ мушкулини енгил килиши билан шугулланган даввода яратилган.

Илгари мактаб дарсلىгига бу асар-
нинг "Муроталининг кўзи очилди" боби

киритилганди, Ўкувчиларнинг хотирисада меҳнаткаш Муроталининг сурат ва сирдайти мухларини колади. Асар Муроталининг отаси эккан ўрик тасвири билан бошланади. Нихоясида ҳалол меҳнатининг роҳатини кўрган ва янги йўлга кўнглан Муроталининг гаплари дик-қатнингизни жалб қилиади: „Канча ўрик кўчтапларини ўтқаздим. Бу ўриклар сира-сирка куримайди. Ер ҳам семис, сув ҳам мўл. Отам разматлини „Ўрик юз ўйл гуллайди, юз ўйл ҳосил қилиади“ деган эди... Энди ўзим ҳам юз ўйл умр кўшири-ни истайман“. Шароф Рашидов адабий ҳаракмони истагандай юз ёшга кирди, яна канча юз йилликларни кўради.

“Кашмир кўшиги” кисаси дунёнинг олтмишдан ортиқ тилига таржима килингани, асар асосида либретто яратилгани ва у кўлаб нуфузли саҳнадарда намойиш этилганининг ўзи Шароф Рашидовнинг адаблик салоҳияти юқори эканлигини яққол ислобтрайди. Асардаги Наргиз ва Бамбур соғиевиси, киссадаги “Дугоналар” кўшиги кири бормаган ўзбек хонадони йўқ. Шароф Рашидовнинг барча асарларида бўлгани каби бу севги киссасида ҳам ажойб ҳикмат бор: “Йўлнинг интихосини кўрай деганлар уни босиб ўтишлари лозимидир”. Демак, “Кашмир кўшиги” асарининг бутун гўзалиги ва ҳикматидан баҳраманд бўлай деганлар уни ўқиб чиқишлари керак.

Халк ижоди асосидаги ёзилган "Икки дил достони" кинокассаси тарихий мавзуда. Тарихнинг қандай бўлгани куйдагича баён этилган: "У жуда хам даҳшатли шоҳ эди. Бир куни ҳатто соясидан шубхаланган ва соясининг бошини кесидирган. Шундан бери сояси бебош юрар эмиш...". Муалифнинг маҳорати шундаки, мустабид тузумнинг асл барабараси фош этилган бу асар мустабид тузум даврида чоп этилди ва асар асосида бадий фильм яратилди. Ўзининг бадий анъанаисига содик қолган Шароф Рашидов асарда Комде ва Мудан севгисини авж пардаларда куйлади.

"Камолот" киносағын замонавий мавзуда бўлиб, халқ, фаровонлигини янада ошириш йўлида фидкорона меҳнат кулаёттган тантн дехонлар ва шижоатли ёшлар ҳақида. "Агар сен халқни дессанг, халқ ҳам сени дейди. Бизнинг улугъ ҳақиқатимиз шу". Асардаги қархамонлар ана шу ҳақиқатта амал килган холда яшидилар.

"Кудратті тұлқын" романында зерининг урушдан эсон-омон галаба билан қайтишини күттегін адабиёт үйкүтүчісі Хайдарнинг фронтта талпинағеттән ўғы Пұлатта айттын ибратына насиҳат бор: "Инсоннай уруш деб эмас, тинликті деб яшайды. Сен хам тиң шароитта қаҳрамонноң яшаша 'үрган'. Иккінші жағон урушнда бұлған, уруш дахшаттарын күрган, тинчиликнін бебақо нөсмет эканнны билган Шароф Рашидов "Дил амри" күссасынан өзди. Күссадагы дахшатлы воқеалар уруш исханжасыда қолған Новгород вилойтида бўлади. "Евзаликда немис-фашистларнинг ўзлари хам, итлари хам бир-бirlаридан колишимас эди. Уларнинг табиаты – босчилик, ийрткүчлик". Кичик кишлоқ мисолига урушнинг бало-қазо, тинликтінде олардың күннен күннеге күннеге күннеге

нинг азиз негмат эксангили ана шундай бадиин бўйларда тасвирланган. Асардаги Серёжа, Ира, Бобоёр Омонов каби бадиин тимсоллар саимиилиги билан ўқувчилик коллабдан мустахкам ўрин етгалилди. Таникли рус ёзувчиси Вадим Кохевниковинг таъбири билан айтганда: "Теран тафакурнинг содда, табийи бадиин талкин билан ўйғулнаниш кетиси Шароф Рашидов прозасининг характерида хиссиятнинг"

нинн характерлы хусусиятидир".
Маколамизин Шароф Рашидовнинг Навоийга бағишлиланган маколасидан иктибос кетлерири билан бошлагандик, яни укунчалик учун хам шу мақолага му- рожаат этсак: "Инсоният ва унинг кўп минг йилик мадданияти тарихи шундан далолат беради, ўз тақдирини ва ижодиётини халқ тақдирни билан чамбарчас боғлаган кишилар асрлар бўйи авлод- лар қалблирида барҳаёт яшайдилар". Ҳаёти ва ижодиётни халқимиз тақдирни билан чамбарчас боғланаб кетган Шароф Рашидов ҳам юртдошларимиз, адабиёт муҳихини қалблирида яша- шига унинг бизга қордигран беназир азабий мессиҳи наҳодат беради.

адабий мероси шаҳодат беради.
Асрор МҮМИН,
Ёзувчилар уюшмаси аъзоси,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган
журналист

Рискулова Камола Джумаевнанинг 13.00.01—Педагогика назарияси ва тарихи. Таълимда менежмент ихтисослиги бўйича “Бўлажак инглиз тили ўқитувчилари социолингвистик компетентлигини шаклантириши тизими” (педагогика фанлари) мавзусидаги докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат педагогика университети ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Ped.26.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 31 октябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100011, Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани, Бунёдкор кўчаси, 27-й. Тел.: (0-371) 276-79-11, 276-80-86; e-mail: tdpri_kengash@edu.uz.

Махмудов Абдулхалим Хамидовнанинг 13.00.01—Педагогика назарияси ва тарихи. Таълимда менежмент ихтисослиги бўйича “Бўлажак магистрларни компетентни тайёрлашнинг дидактик таъминотини тақомиллаштириши” (педагогика фанлари) мавзусидаги докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат педагогика университети ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Ped.26.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 30 октябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100011, Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани, Бунёдкор кўчаси, 27-й. Тел.: (0-371) 276-79-11, 276-80-86; e-mail: tdpri_kengash@edu.uz.

Ибраимов Асқар Есбосыновичнинг 13.00.02—Таълим ва тарбия назарияси ва методика (физика фанлари) ихтисослиги бўйича “Умумтълим мактаблари физика ўқитувчилари масофавий малака оширишларининг илмий-методик асосларини тақомиллаштириши” (педагогика бўйича фанлари) мавзусидаги докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат педагогика университети ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Ped.26.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 31 октябрь куни соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100011, Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани, Бунёдкор кўчаси, 27-й. Тел.: (0-371) 276-79-11, 276-80-86; e-mail: tdpri_kengash@edu.uz.

Аскаров Аброр Давлатмирзаевичнинг 13.00.01—Педагогика назарияси ва тарихи. Таълимда менежмент ихтисослиги бўйича “Ҳалқ таълими ходимлари малакасини масофадан ошириши тизимини тақомиллаштириши” (педагогика бўйича фанлари) мавзусидаги докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат педагогика университети ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Ped.26.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 30 октябрь куни соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100011, Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани, Бунёдкор кўчаси, 27-й. Тел.: (0-371) 276-79-11, 276-80-86; e-mail: tdpri_kengash@edu.uz.

Мамажанов Рустам Раҳимжановичнинг 05.09.02—Асослар, пойдеворлар, ер ости ишшотлари. Кўпиклар ва транспорт тоннеллари. Йўллар, метрополитенлар ихтисослиги бўйича “Темир ўйл кўпиклари оралиқ қуримларни ресурсни ҳисоблаш усулларини техник диагностика натижалари асосида тақомиллаштириши” (техника фанлари) мавзусидаги фанлари доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси Тошкент автомобил йўлларини лойиҳалаш, қўриш ва эксплуатацияси институти ва Тошкент шаҳридан Турин политехника университети ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.T.09.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 28 октябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100060, Тошкент шаҳри, Амир Темур шоҳкўчаси, 20-й. Тел/факс: (0-371) 232-14-39; e-mail: tadi_info@edu.uz.

Иноятходжаев Жамшид Шұхратуллаевичнинг 05.08.06 — Фидирлари ва геномици машиналар ва уларни ишлатиш ихтисослиги бўйича “Нейрон тармоқлари орқали двигательни автомобиль меҳатрон тизими билан интеграция қилиш усулларини шилаб чиқиши” (техника фанлари) мавзусидаги докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Тошкент автомобил йўлларини лойиҳалаш, қўриш ва эксплуатацияси институти ва Тошкент шаҳридан Турин политехника университети ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.T.09.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 28 октябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100060, Тошкент шаҳри, Амир Темур шоҳкўчаси, 20-й. Тел/факс: (0-371) 232-14-39; e-mail: tadi_info@edu.uz.

Якубов Йўлдош Юсупбоевичнинг 02.00.11 — Коллоид ва мембрana кимёси ихтисослиги бўйича “HZSM-5 цеолитида ион-молекуляр комплексларининг ҳосил бўлши термодинамикаси” (кимё фанлари) мавзусидаги фанлари доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси Умумий ва ноорганик кимё институти ва Тошкент кимё-технология институти ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.K/T.35.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 30 октябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100170, Тошкент шаҳри, Мирзо Улугбек кўчаси, 77-“A” ўй. Тел/факс: (0-371) 262-56-60, 262-79-90; e-mail: ionxapnuz@mail.ru.

Жўраев Ривожиддин Хоғузуллаевичнинг 03.00.04 — Микробиология ва вирусология ихтисослиги бўйича “Ўзбекистонда ротавирусларинг молекуляр-генетик тасвифи ва уларнинг диареяли касалликларда клиник-эпидемиологик аҳамияти” (тиббиёт фанлари) мавзусидаги докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Республика иммунология илмий маркази ва Тошкент тиббиёт академияси ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Tib.50.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 31 октябрь куни соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100060, Тошкент шаҳри, Я.Гуломов кўчаси, 74-й. Тел/факс: (0-371) 233-08-55; e-mail: immunologiya@qip.ru.

Долиев Голибжон Алишеровичнинг 02.00.11 — Коллоид ва мембрana кимёси ихтисослиги бўйича “Молекуляр намуналарнинг иллит ва рутилда адсорбцияланиш энергетикаси” (кимё фанлари) мавзусидаги фанлари доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси Умумий ва ноорганик кимё институти ва Тошкент кимё-технология институти ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.K/T.35.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 30 октябрь куни соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100170, Тошкент шаҳри, Мирзо Улугбек кўчаси, 77-“A” ўй. Тел/факс: (0-371) 262-56-60, 262-79-90; e-mail: ionxapnuz@mail.ru.

Жумаева Дилноза Жўраевнанинг 02.00.11 — Коллоид ва мембрana кимёси ихтисослиги бўйича “Маҳаллий кўмирлар асосида саноат оқава суваларини тозалаш ва техноген эритмаларни қайта ишлаш учун адсорбентлар олиш ва қўлаш технологияси” (техника фанлари) мавзусидаги докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Умумий ва ноорганик кимё институти ва Тошкент кимё-технология институти ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.K/T.35.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 31 октябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100170, Тошкент шаҳри, Мирзо Улугбек кўчаси, 77-“A” ўй. Тел/факс: (0-371) 262-56-60, 262-79-90; e-mail: ionxapnuz@mail.ru.

Тухтаходжаева Наргиза Акмаловнанинг 10.00.06—Қиёсий адабиётшунуслик, ҷоғиштирма тилшунослик ва таржимашунуслик ихтисослиги бўйича “Бадиий таржимада лингвокультураларнинг ифодаланиши (инглиз ва ўзбек тиллари мисолида)” мавзусидаги (филология фанлари бўйича) фанлари доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат шарқшунослик институти, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети, Ўзбекистон Миллий университети ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Fil.21.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 2 ноябрь куни соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: Тошкент шаҳри, Шаҳрисабз кўчаси, 16-й. Тел.: (0-371) 233-45-21; e-mail: sharq_ilmiy@mail.ru.

Сирожидинов Беҳзод Арабжоновичнинг 03.00.09 — Умумий генетика ихтисослиги бўйича «Австралия ва Ҳинд-Хитой ўзга турларининг филогенетик муносабатлари» мавзусидаги (биология фанлари бўйича) фанлари доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси Генетика ва ўсимликлар экспериментал биологияси институти, Ўзбекистон Миллий университети ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.29.08.2017.B.53.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 31 октябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 111226, Тошкент вилояти, Қибрай тумани, Юқори-юз, Генетика ва ўсимликлар экспериментал биологияси институти мажлислар зали. Тел/факс: (0-371) 264-23-90; e-mail: igbr@academya.uz.

Худжаева Раъно Муталибжоновнанинг 10.00.06—Қиёсий адабиётшунуслик, ҷоғиштирма тилшунослик ва таржимашунуслик ихтисослиги бўйича “Инглиз ва ўзбек тилларидаги генетик боғланмаган лексик омонимларнинг самарадорлиги ва уларнинг лексикографик талкими” мавзусидаги (филология фанлари бўйича) фанлари доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат шарқшунослик институти, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети, Ўзбекистон Миллий университети ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Fil.21.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 3 ноябрь куни соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: Тошкент шаҳри, Шаҳрисабз кўчаси, 16-й. Тел.: (0-371) 233-45-21; e-mail: sharq_ilmiy@mail.ru.

Самигова Хушнуда Ботировнанинг 10.00.06 — Қиёсий адабиётшунуслик, ҷоғиштирма тилшунослик ва таржимашунуслик ихтисослиги бўйича “Инглиз ва ўзбек нутқ маданияти риторик аспектининг ҷоғиштирма тадқики” (филология фанлари) мавзусидаги докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат шарқшунослик институти, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети, Ўзбекистон Миллий университети ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Fil.21.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 2 ноябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: Тошкент шаҳри, Шаҳрисабз кўчаси, 16-й. Тел.: (0-371) 233-45-21; e-mail: sharq_ilmiy@mail.ru.

Жафаров Ботир Саттаровичнинг 10.00.10 — Матнишунуслик ва адабий маңбашишунуслик ихтисослиги бўйича “Кодекс куманикус” — туркий халқлар ёзма обидаси” мавзусидаги (филология фанлари бўйича) фанлари доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат шарқшунослик институти, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети, Ўзбекистон Миллий университети ҳузуридаги илмий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Fil.21.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 3 ноябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: Тошкент шаҳри, Шаҳрисабз кўчаси, 16-й. Тел.: (0-371) 233-45-21; e-mail: sharq_ilmiy@mail.ru.

2017-yil 21-oktabr, № 84 (9045)

Янгича ёндашувлар таклиф этилди

Тошкент шаҳар таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институтига республика илмий-амалий инжумани бўлиб ўтди. Тизимда эришилган натижаларни таҳлил қилиш, мавжуд тажрибаларни умумлаштириш, зарур тавсиялар ишлаб чиқиши мақсадида ташкил этилган тадбирда сўзга чиқканлар ўқитувчиларнинг билими ва тажрибасини юқсалтиришда малака ошириш тизимининг аҳамияти юқсалгигини таъкидлашди.

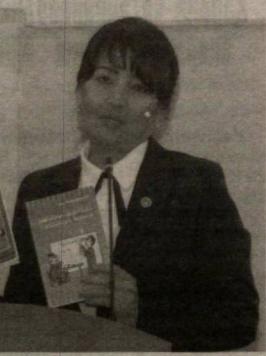
Инжуманда соҳадаги энг сўнгги янгиликлар, таълимдаги инновацион метод ва технологиялар, қайта тайёрлаш ва малака ошириш ти-

зимидаги таълим сифати ва самародорлигини таъминлашга қараштаган замонавий ёндашувлар хусусида маъруслар тингланди. Ўқувчи

зътиборини жалб этиш учун дарсда ноанъанавий усуллардан фойдаланиш, дарс мазмунини оширишга доир ёндашувлар таклиф этилди.

Ўқитувчилар хорижий тилларда ўз фикрини баён этиши, мавжуд лугут бойлигидан самарали фойдаланиш, сўз ва жумлаларни тўғри кўллашга қўйналади. Бу борадаги муаммоларни ҳал этиш, ўқивчиларнинг хорижий тилда мулокотчанигини ошириш учун қатор метод ва технологияларни кўллаш мумкин. Масалан, "Ҳамма бир кишига карши" усули "Ақлий хўжум" методининг бироз ўзгаририлган кўриниши бўлиб, доскага чиққан ўқувчига ҳамма навбатма-навбат савол беради. Жавоб бериси аносисда ўқувчингин нутқи ривожланиди, — дейди Андикон вилюяти таълими ходим-

ларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институти катта ўқитувчиси Мухаббат Муллахонова. — Бугунги конференцияда ўзим яратган "Комилько" методи хақида тақдимот қилдим. Унинг номи французчадан олинган бўлиб, "шундай бўлиши керак" деган маънени англатади. Бунда ўқувчининг мустақил ва ижодий фикрларни юқибилият шакллантирилади. Ўқитувчи доскага бир сўз ёки жумлани ёзади. Ўқувчи эса унинг изохини бир гап билан ифодалаб беради. Бу орқали грамматик қойдалар мисоллар ёрдамида мустаҳкам ўзлаштирилади. Энг ориги-

нал фикр дарс шиори сифати танланади.

Конференция моҳир педагогларнинг дарс самародорлигини ошириш борасидаги тажрибасини оммалаштиришга хизмат килди.

Санобар ЖУМАНОВА,
"Ma'rifat" мухбири
В.ГРАНКИН олган сурат.

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама

Юлдашев Фаррухбек Эргашбоевичнинг 06.01.09 — Ўсимликларни ҳимоя қилишини ихтисослиги бўйича "Маккаждӯхорини зараркунандалардан ҳимоя қилишини истикబоли усувларини яратиш" (қашлоқ ҳўжалиги фанлари бўйича) мавзусидаги фалсафа доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат аграр университети ва Андикон қишлоқ ҳўжалиги институти ҳузуридаги иммий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Qx.13.01 рақамли иммий кенгашининг 2017 йил 28 октябрь куни соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100140, Тошкент шаҳри, Университет кўчаси, 2-йй, Тошкент аграр университети. Тел.: (0-371) 260-48-00; e-mail: tuag-inf@edu.uz.

Санаев Собир Тойировичнинг 06.01.06 — Сабзавотчилик ихтисослиги бўйича "Картошкани туганаксиз ўсимталардан ўстиришига мос навларини таълаш ва технологиясини ишлаб чиқиш" (қишлоқ ҳўжалиги фанлари бўйича) мавзусидаги докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат аграр университети ва Андикон қишлоқ ҳўжалиги институти ҳузуридаги иммий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Qx.13.01 рақамли иммий кенгашининг 2017 йил 28 октябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100140, Тошкент шаҳри, Университет кўчаси, 2-йй, Тошкент аграр университети. Тел.: (0-371) 260-48-00; e-mail: tuag-inf@edu.uz.

Хамидов Жалил Абдурасуловичнинг 13.00.05 — Касб-хунар таълими назарияси ва методикаси ихтисослиги бўйича "Бўлажак касб таълими ўқитувчиларни тайёрлашда ўқитувчining замонавий дидактика воситаларини яратиш ва кўлаш технологиги" (511100-Касб таълими "Ер усти транспорт тизимлари ва уларнинг эксплуатацияси" таълим йўналиши мисолида) (педагогика фанлари) мавзусидаги докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Ўрта маҳсус, касб-хунар таълими тизими кадрларининг малакасини ошириши ва уларни қайта тайёрлаш институти ҳузуридаги иммий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Ped.48.01 рақамли иммий кенгашининг 2017 йил 1 ноябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100095, Тошкент шаҳри, Олмазор тумани, Зиё кўчаси, 76-йй. Тел/факс: (0-371) 246-90-38, 246-90-39, 246-90-37; e-mail: moqt@markaz.uz.

Қодиров Ҳаёт Шариповиҷнинг 13.00.05 — Касб-хунар таълими назарияси ва методикаси ихтисослиги бўйича "Касб таълими ўқитувчilarining билим ва кўнижмаларini шакллантириша ахборот-коммуникация технологияларini кўлаш методикасини тақомиллаштириш" мавзусидаги (педагогика фанлари бўйича) фалсафа доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси Ўрта маҳсус, касб-хунар таълими тизими кадрларининг малакасини ошириши ва уларни қайта тайёрлаш институти ҳузуридаги иммий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Ped.48.01 рақамли иммий кенгашининг 2017 йил 1 ноябрь куни соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100095, Тошкент шаҳри, Олмазор тумани, Зиё кўчаси, 76-йй. Тел/факс: (0-371) 246-90-38, 246-90-39, 246-90-37; e-mail: moqt@markaz.uz.

Балгаева Шахида Абдисаматовнанинг 18.00.02 — Районлаштириши. Шахарсозлик. Қишлоқ турар жойларини режалаштириши. Ландшафт архитектураси. Бино ва иншоотлар архитектураси ихтисослиги бўйича "Ўзбекистон қишлоқларида ландшафт архитектураси шакллантириши ва ривожлантиришинг устувор тамошлари" мавзусидаги фалсафа доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси Тошкент архитектура-курилиши институти ҳузуридаги иммий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.A.11.02 рақамли иммий кенгашининг 2017 йил 3 ноябрь куни соат 15:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100011, Тошкент шаҳри, Алишер Навоий кўчаси, 13-йй, ТАҚИИинг бosh ўқув биноси, катта мажлислар зали.

Тел/факс: (0-371) 234-11-37, 241-13-90; e-mail: info@taqi.uz.

Дурдаева Гавҳар Салавеннанинг 18.00.01 — Архитектура назарияси ва тарихи. Архитектура ёдгорликларини таъмирлаш ва қайта тиклаши ихтисослиги бўйича "Хива меъморий ёдгорликларини саклаш ва таъмирлаш методологиясини тақомиллаштириш" мавзусидаги докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Тошкент архитектура-курилиши институти ҳузуридаги иммий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.A.11.02 рақамли иммий кенгашининг 2017 йил 3 ноябрь куни соат 13:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100011, Тошкент шаҳри, Алишер Навоий кўчаси, 13-йй, ТАҚИИинг бosh ўқув биноси, катта мажлислар зали. Тел/факс: (0-371) 234-11-37, 241-13-90; e-mail: info@taqi.uz.

Пардаев Азamat Бахроновичнинг 10.00.01 — Ўзбек тили ихтисослиги бўйича "Ўзбек тили ёрдамчи сўз туркмаларининг лисоний тизимдаги ўрни ва лингвопрагматикаси" мавзусидаги (филология фанлари бўйича) докторлик (DSc) диссертациясининг ҳимояси Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ҳузуридаги иммий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Fil.19.01 рақамли иммий кенгашининг 2017 йил 31 октябрь куни соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100174, Тошкент шаҳри, Университет кўчаси, 4-йй. Тел/факс: (0-371) 246-63-58, 246-53-21; e-mail: idatau_nazorat@edu.uz.

Нарходжаева Хуришида Шариповнанинг 10.00.01 — Ўзбек тили ихтисослиги бўйича "Ўзбек тили шакллантириши" мавзусидаги (филология фанлари бўйича) фалсафа доктори (DSc) диссертациясининг ҳимояси Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ҳузуридаги иммий дарражалар берувчи DSc.27.06.2017.Fil.19.01 рақамли иммий кенгашининг 2017 йил 31 октябрь куни соат 16:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100174, Тошкент шаҳри, Университет кўчаси, 4-йй. Тел/факс: (0-371) 246-63-58, 246-53-21; e-mail: idatau_nazorat@edu.uz.

Жуманов Муртабай Аренбаевичнинг 03.00.06 — Зоология ихтисослиги бўйича "Яшаш мухитининг антропоген трансформацияси шароитида Жа-кубий Оролбўй умурткали хайвонлари" мавзусидаги фан доктори (DSc) диссертациясининг ҳимояси ЎзРФА Зоология институти ва Ўзбекистон Миллий университети ҳузуридаги иммий дарражалар берувчи DSc.29.08.2017.B.52.01 рақамли иммий кенгашининг 2017 йил 30 октябрь куни соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100053, Тошкент шаҳри, Богишамол кўчаси, 232-йй, Зоология институти. Тел.: (0-371) 289-04-65; факс: 262-79-38; e-mail: ibz@academy.uz.

Халилов Шерзод Алимбоеевичнинг 03.00.06 — Зоология ихтисослиги бўйича "Зарари хасва(Eutrigaster integriceps Ryt.)ning биоэколагик хусусиятлари ва унга қарши кураш чоралари" мавзусидаги (биология фанлари бўйича) фалсафа доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси ЎзРФА Зоология институти ва Ўзбекистон Миллий университети ҳузуридаги иммий дарражалар берувчи DSc.29.08.2017.B.52.01 рақамли иммий кенгашининг 2017 йил 30 октябрь куни соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100053, Тошкент шаҳри, Богишамол кўчаси, 232-йй, Зоология институти. Тел.: (+99871) 289-04-65; факс: (0-371) 262-79-38; e-mail: ibz@academy.uz.

Мўминов Ҳасан Аликуловичнинг 03.00.09 — Умумий генетика ихтисослиги бўйича "G.herbaceum L ва G.arboicum L гўз турлари хилма-хилликларининг тур ича ҳамда турлароро филогенетик муносабатлари" (биология фанлари бўйича) мавзусидаги фалсафа доктори (PhD) диссертациясининг ҳимояси ЎзРФА Генетика ва ўсмилклар экспериментал биология институти, Ўзбекистон Миллий университети ҳузуридаги иммий дарражалар берувчи DSc.29.08.2017.B.53.01 рақамли иммий кенгашининг 2017 йил 31 октябрь куни соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 111226, Тошкент вилояти, Қабрай тумани, Юқори-Юз. Тел.: (0-371) 264-22-30, 264-23-90; e-mail: igebr_apuz@genetika.uz.

2017-yil 21-oktabr, № 84 (9045)

ЎЗБЕКИСТОН МАТБУОТ ВА АҲБОРОТ АГЕНТЛИГИ

"Ҳарбий-ватанпарварлик" мавзуда бадий ва ижтимоий-сиёсий асарлар яратиш бўйича ижтимоий буюртмалар лойиҳасини ўзлон қиласди

Республикамиз Президенти Шавкат Мирзиёевинг "Ўзбекистон Республикаси Куролли Кучлари ташкил этилганинг 25 йиллиги муносабати билан Ватан химоячилига йўллаган байрам табригида Республикаизда "тарихан киска муддатда мамлакатимиз мустақиллиги, худудий яхлитлиги, чегараларимиз дахлислигини, ҳалиқимизнинг тинч ва осоишига ҳәётини ишончли химоя қилишга кодир бўлган миллий армия барпо этилгани, айдан миллий армиямиз мамлакатимизда эркин, озод ва фаровон ҳәёт бунёд этиш, демократик ислоҳотларни самарали амалга ошириш йўлида ишончли кафолат, тоддек таъян бўлиб келадигани" ётироф этилди.

Шунингдек, Юрточимиз 2017 йилнинг 28 август куни Самарқандада ўтказилган сайдер видеоселекторда Куролли Кучларимизда амалга оширилаётган ислоҳотлар натижалари ва ижросига алоҳида ётибор қаратиб, армияда мардлик ва матонат мактабини ўтаган ёшлар жонахон Ватаннинизни ривожлантириш бўйича амалга оширилаётган бунёдкорлик руҳидаги режа ва дастурларни бажаришда асосий куч бўлиб майдонга чиқаётганини таъкидлади. Йиғилишда бугунги кунда ҳарбийлар мавзусидаги "ғоявий-бадий" савиаси етук, замонавий талабларга жавоб берадиган ҳарбий-ватанпарварлик руҳидаги бадий ва мусикий асарлар, ҳарбий, тарихий мавзудаги кинофильмлар яратишда фаоллик етишмайдиганини таъкидлайди. Бу йиғилишда мамлакатимиз изходкор зиёдларни, етакчи адабиёт ва санъат арబоблари ҳамкорлика самарали фаолият олиб боришлари кераклиги таъкидланди.

Кўйилган ушбу вазифалардан келиб чиқиб, Ўзбекистон Матбуот ва аҳборот агентлиги юртимизнинг бой ҳарбий санъати тарихи, буюк саркарда аждодларимиз Жалолиддин Мангуберди, Соҳибқирон Амир Темур, Бобур Мирзоларининг тенгизи ҳарбий жасорати, мардлик ва ватанпарварлик бобидаги ибратлари ҳәёти, жумладан, Ватанниниз мустақиллиги йўлида курбон бўлган ҳарбий хизматчилигининг хотириасини агадийлаштириш, айни кунда ҳарбий соҳадат жонбозлик кўрсатиб, фидойиларча хизмат килаётган, ўзининг масъулиятила ва шарафли бурнини муносиб аддоэтаган мадр ӯғлонларимиз — аскар ва зобитлар, барча Ватан посонбларининг бадий мукаммал образлари яратилишига хисса кўшиш, бугунги ҳарбий ислоҳотларни ахоли, айниқса, ёшлар орасида кенг ёритиши, шунингдек, ёзувчи ва шоиirlар, журналистлар, хусусан, ёш изходкорларни маънавий ва маддий жихатдан қўллаб-кувватлаш мақсадида "Ҳарбий-ватанпарварлик" мавзуда бадий ва ижтимоий-сиёсий асарлар яратиш бўйича ижтимоий буюртмалар лойиҳасини ўзлон қиласди.

Ижтимоий буюртмалар бўйича яратиладиган изходий ишлар учун қўйигандаги талаблар кўзда тутилган:

— ҳалиқимизнинг шонли тарихи ва унда ўзларининг ўчмас номларини қолдиранг афсонавий ҳалқ қаҳрамонлари — Широк, Тўмарис, Спитамен, буюк аждодларимиз Жалолиддин Мангуберди, Соҳибқирон Амир Темур, Бобур Мирзо каби қўллаб ёнгилмас саркардларнинг ҳарбий маҳоратлари, Ватан озодлиги, ҳалқ баҳти ва келажаги йўлидаги ўлмас жасоратларни юксас бадий воситалар билан акс этириши;

— истиқлол тарихида тарихан киска вақт ичада мамлакатимиз мустақиллиги, худудий яхлитлиги, чегараларимиз дахлислигини, ҳалиқимизнинг тинч ва осоишига ҳәётини ишончли химоя қилишга кодир бўлган миллий армия барпо этилгани;

— мамлакатимизда эркин, озод ва фаровон ҳәёт бунёд этиш йўлида фидойилик кўрсатаётган аскарларимиз, зобитларимиз ҳәётини ёритиши;

— ҳарбий кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш ҳамда малақасини ошириш тизимишинг принципиал жиҳатлари мутлақо янги асосга ўтганили;

— кормитизда янгидан ташкил этилган Ҳарбий академия, Сержантлар мактаблари, "Темурбеклар мактаби" фаoliyati, "Ватанпарвар" ташкилоти ва унинг иштироки олиб борилётган ҳарбий-ватанпарварлик ишлари, "Шункорлар" ҳарбий мусобакаларининг мазмун ва моҳиятини ёритиш;

— муддатдан ҳарбий хизматнинг ўтаб резервга бўшатилган ёшларнинг ишга жойлашиши ва олий ўқув юртларига ўқишига кириши билан боғлиқ имтиёзларнинг белгиланиши ва буларнинг барчаси ёшлар ўтасида ҳарбий хизматнинг нуғузини кескин ошишида мухим омил бўлаётгани;

— армия ва ҳалқ ўртасидаги яхин муносабатлар, ҳайриҳолик ва ўзаро яқдилликинг ҳәётий воеқа-ходисалар орқали бадий ишончлари тарзда, жонли образлар воситасида талқин этилиши;

— ҳарбий хизматчилик ва уларнинг оила аъзоларини ижтимоий химоя қилиши, ҳарбий шахарчаларда замон талабларига жавоб берадиган ижтимоий-маиший шароитлар яратилишига алоҳида аҳамият берилётгани;

— давлатимиз мудофаа құдратини янада юксалитириш, миллий ҳаффозликинни ва давлат чигаралари дахлислигини таъминлаш ишида фидойиларча хизмат килаётган ҳарбийлар ҳәётидаги заҳматлар ва шарафли ишларни таъсирчан ва ҳақоний ифодалаш;

— миллий манбаатларимизни химоя қилиш ҳамда тинчлик, барқарорлик ва ҳамоат тартибини таъминалар соҳасига ўз ҳәётини тикиб, хизмат вазифасини аддоэтаган чоғида қаҳрамонларча ҳалок бўлган мадр ва жасур ўғлонларимизнинг хотириасини агадийлаштиридиган, уларнинг ёрқин ва ўчмас бадий образларини ёшлар онгига ибрат ва наимуна сифатида сингидирип борадиган бадий асарлар яратиш шулар жумлаидан.

Буюртма берилган китоблар Агентлик тизимида нашриётлар қошида тузилган нуғузни ҳайъат томонидан баҳоланиб, нашриётларнинг ижтимоий грантлари асосида чоп этилади ва муаллифларга белгиланган тартибида қалам ҳаки берилади.

Наширётлар ва муаллифлар ўртасида тузиладиган шартномада ижтимоий грантлар асосида яратиладиган китоб учун қалам ҳақининг мавзум қисмини олдиндан тўлаш ҳам кўзда тутилади.

Лойиҳада иштирок этишини хоҳловчилар дикқатига!

Ижтимоий буюртмалар лойиҳасининг ташкилий ва изходий жиҳатлари юзасидан Агентлик тизимида нашриётларга бевосита муроҳат қилишингиз ҳамда улар билан олдиндан шартнома тузиш тартибида лойиҳани бахаришга киришишингиз мумкин!

Агентлик тизимидағи нашриётматбаа изходий йўларининг манзили:

1. "Ўзбекистон" НМИУ — 100011, Тошкент, Навоий кўчаси-30. Тел.: (0-371) 244-87-55, 244-87-20. Факс: (0-371) 244-37-81, 244-38-10.

2. "Ўқитувчи" НМИУ — 100206, Тошкент, Янгишаҳар кўчаси-1. Тел.: (0-371) 244-10-77, 224-05-49. Факс: (0-371) 224-05-61.

3. Faafur Fulyom nomidagi NMIU — 100128, Тошкент, Лабзак кўчаси-86. Тел.: (0-371) 241-19-28, 241-18-96. Факс: (0-371) 241-82-69.

4. Чўлпон nomidagi NMIU — 100011, Тошкент, Навоий кўчаси-30. Тел.: (0-371) 244-10-45. Факс: (0-371) 244-58-55.

5. "Ўзбекистон Миллий энциклопедияси" ДИН — 100011, Тошкент, Навоий кўчаси-30. Тел.: (0-371) 244-34-38, 244-60-75, 244-07-47. Факс: (0-371) 244-24-91.

ЎЗБЕКИСТОН МАТБУОТ ВА АҲБОРОТ АГЕНТЛИГИ

"ЭНГ ЁМОН КИТОБ" — антирекорд ижтимоий лойиҳасини амалга оширади

Юрточимиз Шавкат Мирзиёев 2017 йилнинг 3 август куни Ўзбекистон зиёлилари билан бўлиб ўтган учрашувда "Айни пайтда, маданият соҳасида тикоратлашув, шахсий мағафатнинг биринчи ўрнинг чиқаётгани, говий-бадий жиҳатдан саёз асарларнинг бозори чакъон бўлиб бораётгани ташвиш ўйғотмасдан қолмайди", деб таъкидлаган эди.

Мамлакатимизда китобхонлик маданиятини ошириш, илмий, бадий, сиёсий адабиётларни кўпайтиришга қаратилган олижаноб ҳаракатларнинг обрўсизланишига олиб келадиган енгил-елли, бадий жиҳатдан саёз, ўқувчининг дидини ўтмаслаштиридиган, ёшлар онгига салбий таъсир кўрсатадиган, миллий қадрятларимизга зид, китоб деган мўтабар тушунчанинг қадрини тушираётган, говий ҳамда матбаа сифати паст маҳсулотлар, афсуски, йўқ эмас.

Ҳеч кимнинг ҳалқ маънавиятини, ёшлар онгу тафаккурини сотиб, бизнес килишига ҳақиқи йўқ. Ўзбекистон Матбуот ва аҳборот агентлиги Республикаизда ҳалқимиз, айниқса, ёш авлод вакилларини ёмондан яхшини ахратиб олишлари, бўлар-бўлмас, сийаси кетган сюжетлар асосига курилган, ўқувчининг вактини ўғирлайдиган китоблардан огоҳлантириш мақсадида "Энг ёмон китоб" — антирекорд лойиҳасини ўзлон қиласди.

Бундай китоблар рўйхатига асосан куйидаги камчилик ва нуқсонларга эга китоблар киритилиши лозим:

- мазмунни саёз;
- тили қашшоқ;
- матнда ўзбек адабий тили (имло ва мантиқ) қоидалари бузвилган;
- сўзларнинг қурилиши фализ;
- асар сюжетининг сийалиги;
- китобнинг ўқувчига маънавий озуқа бермаслиги;
- муқова ва бошқа саҳифаларда миллийликдан умуман йирок, ёшлар тарбиясини бузадиган суратларнинг берилishi;
- китобда беҳаёс саҳналарнинг бепарда тасвирланганлиги ва хоҳоний ифодалаш;

"Энг ёмон китоб" — антирекорд лойиҳасида номлари энг кўп тилга олинган китоблар Агентликнинг ari.uz сайтида ва kun.uz, daryo.uz, sharh.uz, qalampir.uz сингари сайтларда ҳамда "Ўзбекистон адабиёти ва санъати", "Оила даврасида", "Ёшлар овози", "Китоб дунёси" газеталари ва "Шарқ юлдузи", "Ёшлик", "Маънавий хаёт" журнallарида бериб борилади. Колаверса, бундай китобларга "Муштум" журнали ва "Хуррият" газетасида тақиризлар, пародия ва фельетонлар берилади.

Ўзбекистон Матбуот ва аҳборот агентлиги ўзини шу юртнинг жонқуря вакилиман, Ватаним ва ёшлар келажагига масъулман, дебган, ўзининг чин фуқаролик позициясига эга китобхонларни ушбу лойиҳада фаол иштирок этишига чакиради. Ўқиган китобларниңизда юқорида санағут ўтилган хато ва камчиликларни топсангиз, бу ҳақда бигина ёзиб юборинг.

Маълумотларни info@api.uz ёки jangirov@api.uz электрон почтасига юборишингиз мумкин.

Эълон!

Ўзбекистон Республикаси
Халқ таълими вазирлиги
қошидағи Республика таълим
маркази Ўзбекистон Республикаси
Президентининг 2017 йил 30 сентябрдаги "Ўзбекистон
Республикаси Халқ таълими вазирлиги фаолиятини
такомиллаштириш тўғрисида" ги қарорига асосан қайта
ташкил этилгани муносабати

билан бўш ўринлар бўйича
қуйидаги йўналишларда метоидист лавозимига ишга таълиф этиади:

- она тили ва адабиёт;
- рус тили ва адабиёт;
- француз тили;
- ижтимоий ғонлар;
- информатика;
- мусиқа;
- математика.

Ўзбекистон Республикаси Ғонлар академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклор институти раҳбарияти ва жамоаси
Тил тарихи ва диалектология бўйими етакчи илмий ходими, филология ғонлари доктори

Эргаш УМАРОВнинг

вафоти муносабати билан унинг оила аъзолари ва яқинларига ҳамдардлик билдиради.

Тел/факс: (0-371) 245-79-34;
239-16-02; e-mail: rtm@xtv.uz.

2017-yil 21-oktabr, № 84 (9045)

Мактаб босқичи қизғин паллада

Аввал хабар берганимиздек, жойларда «Умид ниҳоллари» спорт мусобакасининг дастлабки — мактаб босқичи қизғин давом этмоқда.

Хусусан, Жиззах шаҳридаги 1-мактаб спорт майдони ҳам ўқувчилар билан гавжум. Енгил атлетика баҳсларида 9-синф ўқувчиси Ҳасан Шодибеков 800 метрга югуриши бўйича маррага биринчи бўлиб етиб келди. Мураббийни рағбатлантириб, натижани янада ошириши зарурлигини айтди. Ахир, 2015 йили мусобакаларда финал босқичигача етиб бориб, тажриба тўплаган Ҳасан бу сафар ғалаба қозонишни кўзлаган.

Бугун ушбу мактабдаги 2500 дан зиёд ўқувчига 8 нафар жисмоний тарбия фани ўқитувчиси сабок бермоқда. Кўп йиллик тажрибага эга мураббийлар ушбу нуфузли мусобакага тайёргарликни узлуксиз олиб бормоқда. «Ез—2017» спорт мусобакаларининг шаҳар босқичида 1-ўринни кўлга киритган мактаб жамоаси «Умид ниҳоллари»нинг барча босқичларида иштирок этишини максад қилган.

Жараёнга бошлангич синф ўқувчилари ҳам фаол жалб этилмоқда. Кичик ёшдаги ўқувчилар ўртасидаги беллашувлар ҳам мусобака низоми асосида ўтмоқда. Жумладан, 3-синф ўқувчиси Темур Хидиров 30 метр масофага югуришда мактабда 1-ўринни эгаллади. Шахмат, шашка, бадий гимнастика, стол тениси мусобакаларида голиблик учун кураш айниқса қизиди. Бадий гимнастика бўйича республика чемпионатида 1-ўринни эгаллаган 4-синф ўқувчи Райхона Эшонкулова ракибларида ҳеч кандай имкон колдирмади. Бокс бўйича жаҳон чемпионати совринди Анора Мелиева, таэквондо бўйича Ўзбекистон чемпиони Жавоҳир Ўтиков ҳам «Умид ниҳоллари» спорт ўйинларининг мактаб босқичида фаол иштирок этди.

«Умид ниҳоллари»нинг мактаб ва худудий босқичларини ўтказиш режиссера асоссан ҳар куни мактабнинг жисмоний тарбия фани ўқитувчилари Алимжон Ҳамидов, Юнус Ахроркулов, Артур Мамин, Азиза Маманова, Улугбек Жўракулов мунтазам машгулот олиб бормоқда. Ҳар бир жамоа билан алоҳида машқлар йўлга кўйилган.

Абдулсаттор СОДИҚОВ

Чироқчи туманидаги 35-умумтаълим мактабида ҳам ушбу спорт мусобакасининг илк босқичи ушоқсоқлик билан ўтказилмоқда. Тегишли ташкилотлар вакиллари, тумандаги жисмоний тарбия фани методистлари, ўқувчиларнинг ота-оналири, махалла фаоллари ушбу мусобака адолатли ўтишини назорат килмоқда.

Мактаб ховлиси ҳар қачонгидан-да байрамона безатилган. Зиёд маскани кираверишида мамлакатимиз байроғи қаторида «Умид ниҳоллари» республика спорт мусобакасининг раамзий байроғи ҳам хилпайради. Шунингдек, ўқув мусассасаси пештоқи ва спорт майдончалари атрофидаги истиклолимизнинг 26 йиллигини мадҳ этувчи шиорлар, паннолар спортив ўқувчиларни галабага ундан туриди.

Таълим масканимизда «Умид ниҳоллари» спорт мусобакасининг мактаб босқичини байрамона тарзда ўтказиш анъана айланган, — дейди мактаб дирекtorининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўрнинbosari Xудойберди Зиёдуллаев. — Ўқувчиларни мусобакага тайёрлаш жараённида беллашувнинг ўтиш тартиби, мазмун-моҳияти ҳақида маълумот берилди, қатнашчилар тиббий қўриқдан ўтказилди. Спорт беллашувларини кўнгилдагидек ўтказиш учун зарур чора-таддирлар ишлаб чиқилди.

Спорт мусобакасида мактабнинг бошлангич синф ўқувчилари мини футбол, шахмат, шашка, кувноқ эстафета, кичик тўлни улостириш, 30 метрга югуриши бўйича ўзаро беллашди. 4-синф ўқувчиларидан иборат футбол жамоаси туман босқичида ўз омадини синаб кўради.

Мактабнинг 5—10-синф ўқувчилари ўртасида ҳам «Умид ниҳоллари»нинг илк босқичи муросасиз кемоқда. Улар спортнинг 20 тури бўйича беллашади. 12—15 ёшлилар ўртасидаги баҳслар декабрнинг сўнгига қадар давом этади. Шу тарпи ўқувчиларнинг кузги таътили ҳам марокли кечади.

Бугунга қадар жамоавий ўйинларда 9-синф ўқувчиларидан иборат ўғил болалар футболь жамоаси ҳамда баскетболни қизлар мусобакасининг туман босқичи йўлланмасини нақд қилиб кўйди, — дейди жисмоний тарбия фани ўқитувчиси Анвар Маҳманизаров. — Бундан ташқари, шахмат бўйича 9-синф ўқувчиси Сарвар Каримов, стол тениси бўйича 10-синф ўқувчиси Жавоҳир Эшкуватов ҳам туман босқичига йўлланма олган бўлса, 100 метрга югуриша 8-синф ўқувчиси Гулжоҳон Каримовага тенг келадиган топилмади. Ёш шахматчилар ўртасида кечган «акл муҳрабаси»да эса 5-синф ўқувчиси Зухриддин Михлибоев зафар кучди.

Ўқтам МЕЙЛИЕВ

Самарқанд шаҳридаги 51-ИДУМ-да ҳам мазкур спорт мусобакасининг дастлабки босқичи қизғин паллада кирган. Айни пайтда мактабнинг бошлангич синф ўқувчилари ўртасида жамоавий ҳамда яқалик баҳслари ўтказилиб, иктидорли спортчи ўқувчилар сараланмоқда.

Жамоавий баҳслар бўйича кечган мусобакаларда 4-«А» синф ўқувчилари энгил атлетика йўналишининг узунликса сакраш баҳсларида 4-«D» синф ўқувчиси Ш.Сувонов, тенис тўпини улостирища 4-«G» синф ўқувчиси С.Станзаров, 30 метрга югуриши баҳсларида 3-«A» синф ўқувчиси А.Абдуалимова юкори натижага кўрсатди.

— Таълим мусассасамида ҳафта-

нинг ҳар шанбаси «Оммавий спорт тадбирлари куни» сифатида белгиланган, — дейди мактабнинг жисмоний тарбия фани ўқитувчиси Диляфоруз Сиддиқова. — Ўқувчиларимиз тўгаракларда бир неча спорт тури бўйича машгулот олиб бормоқда. «Умид ниҳоллари-2018» мусобакаларининг навбатдаги босқичига йўлланма олётган ўқувчиларимиздан юкори натижалар кутяпмиз.

Ҳа, спорт — соғлом ҳаёт гарови. «Умид ниҳоллари» фестивали орқали эса минглаб, ҳатто миллионлаб ёшлар спортга ошно килиниб, соғлом турмуш тарзига жалб этилаётгани нафақат баркамол авлодни вояга етказиш, балки юртимиздан янги-янги чемпионлар чиқишига хизмат килади.

Ҳаким ЖЎРАЕВ

Халқ таълими вазирлигининг 2017 йил 10 авгуустдаги 258-сонли бўйрги асосида барча туманларда ҳар бир фан бўйича ташкил этилган «Методист ўқитувчилар мактаби» доирасида жойларда ўтказилаётган ўқувлар орқали педагоглар фанга оид янгиликлар билан мунтазам таништи. Шунингдек, касбий маҳоратни, ўқув-тарбия жараённида илгор педагогологиялар, янгича методлардан фойдаланиши бўйича билим, кўникма ва малакаларни оширмоқда.

Seminar

«Методист ўқитувчилар мактаби»

Хусусан, жисмоний тарбия фани бўйича ана шундай семинарлардан бирни Юнусобод туманидаги 12-умумтаълим мактабида ўтказилди. Семинарда мазкур таълим мусассасасининг методист-ўқитувчиси Нурали Казаков «Ҳаракатли ўйинлар орқали ўқувчиларнинг жисмоний сифатларини ривожлантириш» мавзусида маъруза қилиб, ўз тажрибасини тумандаги 38 мактабдан келган ҳамкаслари билан ўтқозлашибди. 9-синф ўқувчиларига мўлжалланган ёнгил атлетика машҳлари асосида яратилган мультимедиали тадқимотда мураббийларга ўқувчилардага куч, ирова, эпчилик каби сифатларни босқичма-босқич ривожлантиришга оид инновациян услублар на мойиш этилди.

Чакиругва қадар бошлангич тайёргарлик фанидан эса тумандаги 5-мактаб ўқитувчиси, майор Темур Каримов 10-синф ўқувчилари иштироқида «Куролсиз баҳариладиган саф амаллари» мавзусида науянавий амалии машгулот ўтказди. Унда ўқувчиларнинг жамоа бўлиб ҳаракатланиши, саф амаллари ва қўидаларни тўғри баҳарини таъминлайдиган жиҳатларга эътибор қарартилди. Шунингдек, «Ёшлик» ЖТСЖ Тошкент шаҳар бўлуми раиси ўрнинbosari Жамшид Раҳимжонов, туман ХТБ жисмоний тарбия методист-ўқитувчиси Баҳодир Фиёсов ҳар бир дарсни ноаннавий тарзда ўтиб, ўқувчиларнинг кизиқинши ошириш, фани ўқитища замонавий ахборот технологияларидан фойдаланиш юзасидан тавсиялар берди.

Пойтахтимиздаги 313-мактабда география фани ўқитувчилари ҳам семинар-тренинг ўтказди.

Семинарда шаҳар география фани методист-ўқитувчиси Шахноззод Убайдуллаева 10-синф ўқувчилари учун «Географик қобикнинг кенглик зоналлиги ва секторлиги» мавзусини информатика фани билан интеграциялаштирган ҳолда ўтди. Туман методист-ўқитувчиси Лола Болтаева география фанини ўқитища ги ямумо ва очимлар, компетенцияни таълим юзасидан тавсиялар берди. Эътиборлиси, тадбир иштироқчилари ўргангандарни ўз мактабидаги ўқитувчиларга каскад усулида етказади.

Жорий ўқув йилидан янгича ном билан аталаётган төхнология хамда информатика ва ахборот технологиялари фанлари ўқув дастурларидан қандай ўзарисида ўрин олган? 10-синф ўқувчиларини умумтаълим фанлари олимпиадасига тайёрлашдаги мезонлар, тартиб-таомиллар қандай? Пойтахтимиздаги 235-умумтаълим мактабида ўтказилган «Дарс ўтиши жараёнда ўқувчилар билимидаги компетенция элементлари даражаларининг шаклланганини баҳолаш мавзусидаги семинар шу масалаларга бағишилди.

Семинарда сўзга чиқсанлар ушбу фанлардаги янгиликларга тўхтадиллар. Сўнгра 5-синфда информатика ва ахборот технологиялари фанидан «Файл ёки папкани очиш», 6-синфда технология фанидан «Ўзбек миллий таомларини тайёрлаш. Лочира пишириш технологияси», 7-синфда кимё фанидан «Молекулаларнинг ўлчами, нисбий ва абсолют масаси. Мол ва моляр масса. Авогадро доимийси», 10-синфда физика фанидан «Жисм оғирлигининг ҳаракат турига боғлиқлиги» мавзусида очик дарслар кузатилди.

Пойтахтимиздаги 273-мактабда ташкил этилган шаҳар семинарида туманлардаги математика фани ўқитувчилари жам бўлди. Мактабнинг методист-ўқитувчиси Шахзода Сайдова 8-синфда «Тенгламалар системасини очиш» мавзусидаги машгулоти орқали мавзуза доир електрон тест тузиш ва ундан фойдаланиш, интерфаол таълим методлари ва АҚТни кўллаш самарадорлигини изоҳлашиб берди.

Шунингдек, Юнусобод тумани ХТБ аниқ фанлар методист-ўқитувчиси Г.Фозилованинг математика фанидаги мураккаб мавзуларни осон тушунтиришга алоҳида эътибор қарратгани барча ўқитувчилар учун айни муддао бўлди.

Дилшод РЎЗИКУЛОВ, «Ma'rifat» мухабри
Бурхон РИЗОҚУЛОВ олган суратлар.

Боғ-рөгларимизда етишишилаётган қишлоқ жўжалиги маҳсулотларининг қиси ойлари мобайнида ҳам аҳоли дастурхонидан узилмаслиги бободеҳон меҳнати самарасидир. Олма, нок, узум, хурмо, аниор каби мевалар орасида ёқимли ва хушбӯй ҳиди билан ажратиш туруучи бехи ҳақида нималарни биламиш?

— Бехи — атиргулдошлар оиласига мансуб, бўйи 12 метргача борадиган сершоҳ дараҳт. Ўзбекистоннинг барча вилоятларида ўсади, — дейди М.Мирзаев номидаги бодорнилик, узумчилик ва виноччилик илмий-тадқиқот институти катта илмий ходими Гулчехра Корахўяева. — Эш новда ва бараглари тукли, япроклари тухумсимон ёки кенг эллипссимон, бўйи 5-10, эни 7,5 сантиметргача бўлади. Баргларининг банди калта, шохларда кетма-кет жойлашиди. Меваси ҳам тукли, сарик ёки тиллардан бўлиб, ҳатто 3 килограммгача тош босади.

Ўзбекистонда факат оддий бехи экиласди. Дараҳт уч, беш йилда хосилга киради. 12-15 йиллик дараҳтлар 20 кг.дан 100 кг.гача ҳосил беради.

Бахри бехини ўлкамизнинг жануби-ғарбий худудларида ўстириш мақсадда мувофиқ. Мева эти сарғиш, шарбатли, нордон, сентябрь-октябрь ойларида пишиб етилади. Январ-февраль ойларигача саклашва истеммол қилиш мумкин.

Нон бехи ўлкамизнинг жануби-ғарбий туманлари иклимига мос бўлиб, бир дона мевавинг оғирлиги 300-600 граммгача етади. Шакли олмага ўхшаш, эти сарғиш, ўртacha шарбатли, мазаси нордон, хушбӯй ҳидли. Декабрь ойигача яхши сакланади.

Кува бехиси Фарғона вилоятида кўпроқ ўстирилади. Дараҳти катта бўлиб, меваси октябрь ойи бошлирида етилади. Мевасининг ўртacha оғирлиги 150-200 грамм бўлиб, шак-

Бехи

Nabotot olami

ли олмасимон, оч сарик. Эти окиш, сувли, мазаси ширин. Мевани январь ойигача сақлайдиган бобонгар бор.

Ота-боболаримиз бехидаган кўллаб касалликларни даволашда фойдаланган. Бехи таркибидаги озиқ моддалар ва унинг инсон организмига фойдалари хусусида шифокорлар ахолига тушунча бериб боришади. Пойтахтимизнинг Яккасарой туманидаги 60-оилавий поликлиника умумий амалиёт шифокори Кумуш Омонова бехининг шифобахш хусусиятларига шундай таъриф беради:

— Бу мева таркибida 12 фоизгача қанд, 5 фоизга якин органик кислота, эфир мойлари, пектин ва ошловчи моддалар, С витамины, темир, мис, кальций тузлари учрайди. Унинг ургаридарда глюкозид амидалин, 8 фоиздан ошик мой, бўёк моддалари бор. Халқ табобатида бехи меваси шарбати билан астма, юрак кон-томир, вирусли гепатит, динентерия касалликларини даволашган. Бехи дармонсизлик ва камконликин бартараф этади, бўйрак фаролиятини яхшилайди. Абу Али ибн Сино мевадан тайёрланган дамлами ичбуруг, йўғон ичакнинг яллиганишини даволашда, бехи ширасини астма, қон тупуриши ва қайтқилиши тўхтатища, чанқоқ ҳамда мия оғригини қолдиришда ишлатган. Бехи урги асосида малҳам тайёрлаб, ўпка ва юқори нафас йўллари касалликларини даволаган. Замонавий тиббиётда бехи ургидан тайёрланган препарат кўз оғриғи, қабзият, нафас йўллари шамоллагандан

тавсия қилинади. Мева таркибida темир моддаси бўлгани учун камкон беради. Бехидан тайёрланадиган мураббо дастурхонимизга ўзгача чирой башишлаб, иштаха очади, танамига куч-куват бахш этади.

Пойтахтимизнинг Яшнобод туманидаги 204-мактабнинг биология фани ўқитувчиси Хилола Пўлатова мавзуга оид фикр-муҳоҳазалари билан ўртоқлашади:

— 6-синф «Ботаника» дарслигида бехи дараҳтига бағишланган мавзу бор. Китобдан бола борини ўқиб олади. Лекин унга бехи ҳақидаги ривоятни айтib берсан, нима учун бу мева у қадар шарбатга бой эмаслиги ҳақида тушунча шаклланади. Ривоят қилишарича, кадимда бир йигит жуда каттиқ бетоб бўлибди. Табиблар унга аниқ ташхис кўя олмабди. Ҳаётдан умидини узган бемор йигит ҳовлисидағи бехи дараҳти тагига узала тушиб ётибди. Меваси пишиб етилган дараҳтдан хушбӯй хид таралмиш. Бемор оғизини очган экан, бехи мевасининг шарбати оқиб, танасига мадор югура бошлибди. Ҳаял ўтмай, уни безовта қилган дард ўринини руҳий ва жисмоний тетикилк эгаллабди. Йигитнинг батамом дарддан фориб бўлишига бўлиб, шу-шу мева мағзи курук, зич бўлиб қолган экан.

Асолат АХМАДКУЛОВА,
«Ma'rifat» мухабири

Ma'rifat

**TA'SIS
ETUVCHILAR:**

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Bosh muharrir Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrdra 0067-raqam bilan ro'yxatga
olangan. Indeks: 149, 150. Г-1015. Tiraj 33095.
Hajmi 4 bosma taboq. Offset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:
qabulxona — 233-50-55;
kotibiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

«Ma'rifat» dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshlirilishi shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqrib
qilinmaydi va muallifiga
qaytarilmaydi.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxona manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.
O'za yakuni — 21.35 Topshirildi — 22.40

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:
Malohat TOSHOVA, Faxriddin RAHIMOV.
Navbatchi muharrir:
Xayreddinmurod ABULFAZOV.
Navbatchi:
Faxriddin RAHIMOV.